

X "Xudafərin harayından qalan mən!.." XUDAFƏRİN

Qəzet 1932-ci ildən çıxır № 1-2 (6821-6822) 27 fevral 2020-ci il Cəbrayıl RİH-nin orqanı

26 fevral - Xocalı faciəsindən 28 il keçdi

1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə erməni təcavüzkarları Azərbaycanın Xocalı şəhərində bəşəriyyət tarixində ən qanlı faciələrlə bir sırada duran soyqırımı törətdilər.

İlham Əliyev Xocalı soyqırımı qurbanlarının xatirəsinin anim mərasimində iştirak edib

28 fevral 2020-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə erməni təcavüzkarları Azərbaycanın Xocalı şəhərində bəşəriyyət tarixində ən qanlı faciələrlə bir sırada duran soyqırımı törətdilər. 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə erməni təcavüzkarları Azərbaycanın Xocalı şəhərində bəşəriyyət tarixində ən qanlı faciələrlə bir sırada duran soyqırımı törətdilər.

28 fevral 2020-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə erməni təcavüzkarları Azərbaycanın Xocalı şəhərində bəşəriyyət tarixində ən qanlı faciələrlə bir sırada duran soyqırımı törətdilər.

Yanvarın 23-də Cəbrayıl rayonunun Cocuq Mərcanlı kənd inzibati ərazi dairəsi nümayəndəliyində 2019-cu ildə görülmüş işlər və 2020-ci ildə qarşıda duran vəzifələr barədə hesabat yığıncağı keçirildi.

Cocuq Mərcanlı kəndində ərazi nümayəndəliyinin hesabatı

xidmətdən boyun qaçırma halları olmamışdır. 2005-cü il təvəllüdü yeniyetmə oğlanların siyahısı tertib olunaraq qeydiyyatda alınmaları üçün Səfərbərlik və hərbi xidmətə çağırış üzrə dövlət xidmətinin rayon bölməsinə təqdim olunmuşdur.

Yığıncaqda rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Həsənov, Kənd təsərrüfatı şöbəsinin müdiri Şahin Şirinov və kənd sakinləri iştirak etmişlər.

Dövlət Aqrar İnkişaf Mərkəzinin və yerli orqanların köməyi ilə şəxsi heyvanları və əkin sahələri olan köçkünlerimiz çətin şəraitdə də olsa şəxsi təsərrüfatlarını inkişaf etdirirlər.

Atakişi müəllim çıxışının sonunda hər zaman kəndi diqqət mərkəzində saxlayan, insanların yaşayış tərzilə maraqlanan, onların problemlərinin yerində həll olunmasına səy göstərən İcra başçısı Kamal müəllimə minnətdarlığını bildirdi.

Yığıncağı Cəbrayıl RİHB-nin C.Mərcanlı kənd İƏD üzrə nümayəndəsi Atakişi Atakişiyev açaraq 2016-cı ildən bu ilə qədər Cocuq Mərcanlı kəndində yeni bir canlanma başladığına diqqəti çəkərək dedi: - Ərazi dairəsi üzrə hazırda 423 ailədə birləşmiş 1506 nəfər əhali vardır. Əhalimizin 745 nəfəri kişi, 761 nəfəri qadındır. Əhalimiz Bakı şəhəri ilə yanaşı respublikanın 20 şəhər və rayonunda məskunlaşmışlar.

rilməsində istifadə etdiyi yanacaq və motor yağlarına görə dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına yardım verilməsi, güzəştli şərtlərlə mineral gübrələrlə təmin olunması taxılçılığa marağı artırır. İl ərzində bu məqsədlə taxıl ekini ilə məşğul olan ailələrə dövlət büdcəsindən yardım verilmişdir. Cari ildə də yüksək məhsul əldə etmək üçün indidən möhkəm baza yaradılır.Cocuq Mərcanlı kənd sakinlərinə indiyə qədər mərhələli olaraq 89 ailəyə 136 hektar torpaq paylanmışdır.Verilmiş torpaqdan 117.5 hektar ekilmişdir ki, bundan 22.75 hektar yonca ,16.5 hektar arpa 78.5 hektar isə buğdadır.10 hektar pambıq, 8 hektar çuğundur ekilməsi nəzərdə tutulmuşdur.Nümayəndəlik əhalisi artıq payızlıq taxıl ekini kompaniyasını müvəffəqiyyətlə başa çatdıraraq suvarma işləri aparır, kiçik və orta sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olurlar.

2019-cu təsərrüfat ildə 13 nəfər yeni doğulan, 15 nəfər qeydiyyata gələn, 7 nəfər qeydiyyatdan çıxan olmuş, 10 nəfər isə vəfat etmişdir.

Hesabat məruzəsi ətrafında Cocuq Mərcanlı kənd sakinləri Oqtay Həziyev, Avçı Məmmədov, Bağdad Mansırxanov, RPŞ-nin rəis müavini Aqil Qəhrəmanlı, tibb məntəqəsinin həkimi Nəsimə Hüseynova çıxışı etdilər, rayon rəhbərliyinə müəyyən arzu və təkliflərini bildirdilər. Görülmüş işləri qənaətbəxş hesab etdilər.

2016-cı ildən başlayaraq rayon rəhbərliyi əhalinin məşğulluğunu təmin etmək məqsədi ilə qəsəbələrdə pambıqçılığın və baramaçılığın inkişafı üçün torpaq sahələri ayrılmasına təşəbbüs etmişdir. Əhalimiz bu təşəbbüsü ürkədən alqışlamış və bu tədbirlərdə yaxından iştirak edirlər.. Əhalimizin şəxsi təsərrüfatlarında olan iri və xırda buynuzlu mal-qaranın sayı ilbəil artır. 01 yanvar 2019-cu il tarixə qaramalın baş sayı 220 baş, xırda buynuzluların sayı 2415 baş olub. Nümayəndəlik əhalisi arıçılığın inkişafına da böyük maraqla göstərir. Hazırda 19 ailə arıçılıq təsərrüfatı ilə məşğul olur və onlar təsərrüfatında 220 arı ailəsi bəsləyirlər. Hər arı ailəsindən 7 kq olmaqla, arıçılar il ərzində 1540 kq bal istehsal etmişdilər.

Hesabat ilində 13 nəfər uşaq doğulub, 15 nəfər qeydiyyata gəlmiş, 10nəfər vəfat edib, 7 nəfər qeydiyyatdan çıxmışdır.

Sonda RİH başçısı Kamal Həsənov çıxışında bildirdi ki, Bir zamanlar rayonun kiçik bir ərazisi

Hesabat ilində Cocuq Mərcanlıda əkinçilikdə də yüksək nailiyyətlər əldə olunmuşdur. Əkilmiş hər hektardan 34,3 sentner olmaqla taxıl və hər hektardan 50 sentner pambıq tədarük edilmişdir. Hər il olduğu kimi keçən il də kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına əkin sahəsinin bece-

İl ərzində yemək xərci müavinəti almaq üçün hər ay sənədlər hazırlanıb təqdim olunmuş, gecikmə halları olmamışdır. Hazırda 397ailəni əhatə edən 1213 nəfər köçkünümüz vahid aylıq müavinət alır.

Hesabat ilində gənclərin həqiqi hərbi xidmətə çağırışı işi də diqqət mərkəzində olmuşdur. Hərbi çağırışla əlaqədar çağırış vəzəqələrinin vaxtında paylanması, çağırışçıların çağırış məntəqələrinə gəlməsi, tibbi müayinədən vaxtında keçmələri və hərbi xidmətə səfərbər edilmələri lazımı səviyyədə təşkil edilmişdir. İl ərzində 9 nəfər gənc həqiqi hərbi xidmətə çağırılmış, 7 nəfər ordu sıralarından tərxis olunmuşdur. Hərbi

kimi görünən Cocuq Mərcanlı kəndi artıq bir tarixi diyara çevrilmişdir. 2016-cı ildən azad olunan Lələ təpə yüksəkliyində dalğalanan şanlı bayrağımızın yaxın gələcəkdə digər işğal altında olan torpaqlarımızda da dalğalanacağına əminlik ifadə etdi.

Hesabat yığıncağı keçirildi

Fevralın 21-də Cəbrayıl rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Həsənovun 2019-cu ilin yekunu və 2020-ci ildə qarşıda duran vəzifələrə dair hesabat yığıncağı keçirildi.

Yığıncaqdan öncə 4 sayılı qəsəbə

köçkün ailəsi, 934 şəhid ailəsi və Qarabağ müharibəsi əlili ev və mənzillə təmin olunmuşdur. Həyata keçirilən sosial yönümlü siyasət çərçivəsində Cəbrayıl rayonundan olan məcburi köçkünlərdən 2019-cu ildə 786 ailə,

örtüklü istixanalar, 15 ailənin hər birinə 10 arı ailəsi olmaqla ümumilikdə 150 arı ailəsi və arıçılar üçün avadanlıqlar verilməlidir. Keçən il kənd sakinləri istixana və arı təsərrüfatlarında müxtəlif növ tərəvəz və 1050 kiloqram bal məhsulu istehsal edərək ailə ehtiyaclarının ödənilməsi üçün istifadə etmişlər.

Daha sonra RİH başçısı Kamal Həsənov ötən il üçün rayonumuzda kənd təsərrüfatı, mədəniyyət və turizm, təhsil, səhiyyə və başqa sahələrdə diqqəti yönəltdi:

- Hesabat ilində rayon üzrə bütün əkin sahələrində aqrartexniki tədbirlər uğurla həyata keçirilmiş, fermerlərə vaxtaşırı maarifləndirici seminarlar vasitəsi ilə dəstək göstərilmişdir. Aparılmış tədbirlərin nəticəsidir ki, ötən il sahələrdən 10185 ton taxıl, 536 ton kartof, 1025 ton tərəvəz, 92.0 ton bostan məhsulu, 460 ton şəkər çuğunduru yığılmış, məhsuldarlıq göstəricilərində dinamik artıma nail olunmuşdur. Belə ki, taxılın məhsuldarlığı 34,1 sentnerə, o cümlədən buğdadada 35,0 sentnerə, kartofda 172,9 sentnerə, tərəvəzdə 161,5 sentnerə, bostan məhsullarında 204,4 sentnerə çatdırılmış, ötən ille müqayisədə məhsuldarlıq taxılda 1,0 sentner, kartofda 1,0 sentner, tərəvəzdə 1,0 sentner artmışdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 13 iyul tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında pambıqçılığın inkişafına dair 2017-2022-ci illər üçün Dövlət Proqramı"na uyğun olaraq ənənəvi kənd təsərrüfatı sahələrinin inkişaf etdirilməsi və bununla da ixrac yönümlü məhsul istehsalının daha da artırılması məqsədi ilə məcburi köçkünlərimizin kompakt məskunlaşdığı Biləsuvar rayonu ərazisində 96,2 hektar, işğaldan azad edilmiş Cocuq Mərcanlı kəndində isə 6 hektar olmaqla ümumilikdə 102,2 hektarda pambıq ekilməmişdir.

Keçən il ümumilikdə sahələrdən 294,4 ton və ya hər hektardan 28,9 sentner pambıq məhsulu götürülmüşdür. Pambığın becərilməsində mövsüm ərzində 120 nəfərdən çox məcburi köçkün işlə təmin edilmiş, bu sahədə ümumilikdə 220 min manatdan çox gəlir əldə edilmişdir.

Əhalimizin kompakt yaşadığı köçkün qəsəbələrində qadınların işə cəlb olunması məqsədi ilə yaradılmış "Azərbaycan ASC-nin Cəbrayıl filialında keçən il orta hesabla 70 nəfər xalçaçı çalışmış və il ərzində müxtəlif çeşnlərdə 71 ədəd, 271 kv.m ölçüdə xalça toxunaraq təhvil verilmişdir.

Ölkə Prezidentinin Sərəncamı ilə təhsilin inkişafında xidmətlərinə, gənc nəslin təlim-tərbiyəsində yüksək nailiyyətlər əldə etdiyinə və 5 oktyabr "Beynəlxalq Müəllimlər günü" münasibətilə 8 sayılı tam orta məktəbin müəllimi Musayev Mahmud Musa oğlu "Əməkdar müəllim", Sirik kənd tam orta məktəbinin müəllimi Rəhimli İntiqam Əkbər oğlu "Qabaqcıl təhsil işçisi" döş nişanı, 25 sayılı tam orta məktəbin müəllimi Abbasov Telman Famil oğlu isə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin Fəxri fərmanı ilə təltif edilmişlər.

Məruzə ətrafında rayon Təhsil şöbəsinin müdiri Zamiq Qurbanov, Rayon Ağsaqqallar Şurasının sədri Vaqif Məhərrəmov, Cocuq Mərcanlı icmasının rəhbəri Oqtay Həziyev və başqaları çıxışlar edərək rayon İcra Hakimiyyəti başçısının illik hesabatını kafi qiymətləndirdilər.

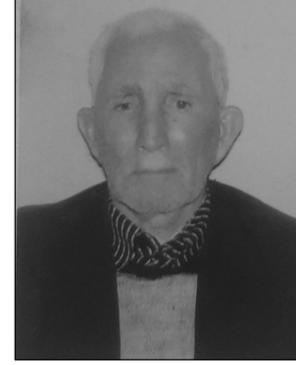
Daha sonra Zamin Həziyev, Elman Lazimov, Əhməd Əhmədov, Yunis Hübətəliyev, Zaur Vəliyev və başqaları yerlərdən çıxışlar olaraq bir sıra təkliflər səsləndirdilər və Rayon İcra Hakimiyyətinin ötən ildəki fəaliyyətinə yüksək qiymət verdilər.

Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı K.Həsənov çıxışlara yekun vurdu. Prezident Aparatının məsul işçisi Ağəli Əhmədov yığıncaqda səsləndirilən fikirlərə münasibət bildirdi.

Hesabat yığıncağında ölkə prezidenti İlham Əliyev cənablarına Müraciət qəbul olundu.

"Xudafərin"

HƏR KƏS 100 İL YAŞAMASA...

İnsan ömründən söz düşəndə, çox vaxt özümüzə ixtiyarsız "Hər kim yüz il yaşaması, günah onun özündədi" misralarını dilimizə gətirik. Tibb elminin gəldiyi qənaət isə belədir ki, insan xromosomlarının yaşamaq üçün həyatı fəaliyyət üçün normal yaş həddi yüz altmış ildir. Bunun üçün yetər ki, hər kəs lazım olan qidalanma rejimindən tutmuş digər məsələlərə qədər normal qaydalara riayət etsin; yəni özünü gündəlik stressdən qorusun, alkoqollu içkilərdən, zərərli vərdişlərdən və s. uzaq olsun. Belə olan təqdirdə "hər kəs yüz il yaşaması" şərtinin qoyduğu günahın insanın özündə olması tələbi də özünü doğrultmuş olur.

27 ildir ki, doğma rayonumuzdan - cənnətmisal Qarabağımızdan, Cəbrayılıımızın isti qucağından uzaq düşüb, köçkün həyatı yaşamağa məhkum olmuşuq. Bu mənada yaşamağımız üçün normal ev şəraitimizdən, ekoloji cəhətdən sağlamlığımız üçün zəruri olan təmiz havamızdan-suyumuzdan, cənnət torpağımızdan da məhrum olmuşuq. Onda Əhməd kişinin 73 yaşı vardı. O Əhməd kişi ki, 1920-ci ildə - düz bir əsr bundan əvvəl Cəbrayıl rayonunun Maralyan kəndində - Aşıq Pərinin yurdu olan Maralyan kəndində anadan olub. Əhmədov Əhməd Əşrəf oğlunun gəncliyi 1941-1945-ci illərin ağır, məşəqqətli Böyük Vətən müharibəsi dövrünə düşüb. Deməyim odur ki, onun həyat yolu hələ o dövrdə çox böyük məhrumiyyətlərlə müşayiət olunan müharibə ağrı-acılarının içindən gəlib keçib. 1988-ci ildən mənfur qonşularımız tərəfindən başlanılan Qarabağ müharibəsi artıq Əhməd kişinin ömründə ikinci bir ağır müharibə dövrünün başlanması demək idi. Bunun da nəticəsi 1993-cü ildə doğma rayonun, kəndinin işğalına gətirib çıxartdı. Bu, zamanın-fələyin onun tale yolunda - ömür dolaylarında ikinci dəfə acı rüzgərləri əsdirməsi idi. Əhməd

**Cəbrayıl rayonu
Maralyan kənd sakini
Əhmədov Əhməd
Əşrəf oğluna**

Hörmətli Əhməd Əhmədov!

Sizi 100 illik yubileyiniz münasibətilə səmimi qəlbədən təbrik edirik. Rayonun ictimai həyatında fəal iştirak edərək rayonumuzun inkişafına layiqli töhfələr vermişiz. Keçdiyiniz bu həyat yolu hər bir Cəbrayılı üçün örnək sayıla bilər. Sizi bir daha təbrik edir, cansağlığı və xoşbəxtlik arzulayıram.

**Hörmətli: Kamal Həsənov,
Cəbrayıl Rayon İcra
Hakimiyyətinin başçısı**

Əşrəf oğlu Əhmədov elindən-obasından didərgin düşəndən sonra Samux rayonuna gedib, orada məskunlaşdı. Artıq 27 ildir ki, öz ailə üzvləri, övladları, nəvələri ilə təmiz təbiətli Samux bölgəsində özünə gün-güzəran qurub yaşayır. Məncə, yaş - həyat təcrübəsi də ona belə bir addımı atmağa - saf təbiətli Samux ərazisində gedib məskunlaşmağa qərar verməsinə səbəb olub. Mən Cəbrayıl torpağı ilə uyğun iqlim qurşağına malik olan zonanı özünə məskən seçib yaşaması amilini Əhməd Əhmədovun sağlam yaşayışı və uzun ömürlülyünə təminat verən əsas səbəblərdən biri kimi qiymətləndirirəm. Bu, nə deməkdir? İnsan hər bir halda, hər bir müəkkəb şəraitdə belə özü üçün sağlam yaşamaq imkanlarına malikdir. Yaşamaq üçün normal rejim qaydalarına əməl etmək hər kəsin özündən asılı olan məsələlərdir. Elə bizim 100 yaşını haqlamış Maralyan kənd sakini Əhməd dayı kimi. Belə bir müdriklik yaşına gəlib yetişmək özü də müasir gərgin zəmanədə böyük qəhrəmanlıq deməkdir. Əbəs deyildir ki, rayonumuzun rəhbəri Kamal müəllim də belə əlamətdar yaşa gəlib çıxması - 100 illik yubileyi münasibətilə ona təbrik məktubu ünvanlayıb.

Biz də bu təbrikə qoşulur, rayonumuzun ictimaiyyəti adından bir daha Sizin 100 yaşınızı səmimi qəlbədən təbrik edirik. Hələ qarşıda ən azı 60 il də var. Yaşayın ki, inşallah, doğma Cəbrayılıma qayıdanda yol bələdçimiz olun, rayonumuzun keçmişindən bizə və gələcək nəsələ şahid kimi canlı-canlı soraq verin.

Bir daha Sizə cansağlığı, uzun ömür və doğma Cəbrayılıma qayıdın orada görüşməyimizi arzulayıram, Əhməd dayı!

Şakir ALBALIYEV

ərazisindəki parkda Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin abidəsi önünə gül-çiçək dəstələri qoyuldu, xatirəsi anıldı.

Prezident Aparatının məsul işçisi Ağəli Əhmədov, rayonun rəsmi şəxsləri və ictimaiyyət nümayəndələrinin iştirakı ilə keçirilən yığıncağı RİH-nin başçısı cənab Kamal Həsənov açdı, ötən ildə rayonda görülmüş işlərin yekunu və cari ildə qarşıda duran vəzifələrlə bağlı geniş, əhatəli məruzə etdi.

Kamal Həsənov məruzəsində əvvəlcə keçən il məcburi köçkün soydaşlarımızın və eləcə də imtiyazlı ailələrin mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində xeyli işlər görüldüyünə diqqəti yönəldib dedi:

2003-cü ildən indiyə kimi isə cəmi 7207 ailənin mənzil-məişət şəraiti yaxşılaşdırılmışdır. Hazırda Kürdəmir rayonu və Şirvan şəhərində salınmış yeni qəsəbələrə ailələrin köçürülməsi davam etdirilir.

İcra başçısı rayonun sosial-iqtisadi göstəricilərindən, qazanılan nailiyyətlərdən danışdı, qarşıda duran məsələlərin həlli istiqamətində görülmüş işləri diqqətə çatdırdı:

- Ölkə başçısının təşəbbüsü və qətiyyəti sayəsində işğaldan azad olunan hər cür infrastrukturlarla birlikdə bərpa olunan rayonun Cocuq Mərcanlı kəndində işğaldan əvvəlki canlı həyat öz axarı ilə davam etməkdədir. Burada sakinlərin rahat və təhlükəsiz ya-

- Pensiyaların minimum məbləğinin 2019-cu ilin mart ayından 160, oktyabr ayından isə 200 manata çatdırılması, dövlət qulluqçularının əmək haqqılarının artırılması ilə əlaqədar onların pensiyalarının yenidən hesablanması ümumilikdə 11236 nəfər rayon sakinini əhatə etmiş, onlara bu artımlar hesabına 2019-cu ildə əlavə olaraq 4 milyon 507 min manat vəsait ödənilmişdir. Ölkə başçısının 06 fevral 2020-ci il tarixli sərəncamı ilə pensiyaların siqorta hissəsinin 16,8 faiz artırılması hesabına isə bu il ərzində şöbənin qeydiyyatında olan 8 min pensiyaçıya əvvəlki pensiya məbləğinə hesablanan artımla ayda 238,1 min manat, ildə isə 3 milyon 457,2 min manat vəsait ödəniləcəkdir.

Sosial paket daxilində minimum əmək haqqının 2 dəfə, ayrı-ayrı sahə işçilərinin aylıq əmək haqqılarının və məcburi köçkünlərə verilən vahid aylıq müavinətin orta hesabla 50 faiz artırılması ilə rayon sakinlərinin bütçəsinə əvvəlki ilə nisbətən 2019-cu ildə əlavə 29,0 milyon manat vəsait daxil olmuşdur. Məcburi köçkün ailələrinə dövlət tərəfindən verilən ev və mənzilləri, dövlət orta və ali ixtisas məktəblərində təhsil alan tələbələrin təhsil xərclərindən azad edilməsi və tələbələrə ödənilən təqaüdləri də nəzərə alsaq dövlətimizin köçkün soydaşlarımıza göstərdiyi dövlət qayğısının yüksək səviyyədə olduğunu görürük.

Belə ki, 2019-cu ildə ölkə başçısı cənab İlham Əliyevin və Birinci-vitse prezident hörmətli Mehriban xanım Əliyevanın yüksək diqqət və qayğısı sayəsində Respublika üzrə 6 min

şaması üçün lazım olan tədbirlər görülür, əhalinin mənzil-məişət, məşğulluq və digər problemlərinin həlli istiqamətində işlər davamlı olaraq həyata keçirilir.

Keçən ilin əvvəlində kənddə 1,4 hektar ərazidə "Qayıdış" parkı salınaraq sakinlərin istifadəsinə verilmiş, 150 fərdi yaşayış evinin həyətlərinə polietilen borular vasitəsi ilə suvarma şəbəkəsi çəkilmiş, hər bir evin həyətinə tikilməkdə olan hamam və digər sanitariya qovşağı yekunlaşmaq üzrədir. Həmçinin suvenir istehsalı müəssisəsinin tikintisi başa çatmış, maliyyə imkanı yaranan kimi avadanlıqların gətirilməsi və quraşdırılması planlaşdırılır. Kənddə yaşayan hər bir ailədən işçi cəlb olunması nəzərdə tutulan bu müəssisənin işə düşməsi sakinlərin məşğulluq probleminin həllində əhəmiyyətli rol oynayacaqdır.

Ölkə başçısının Cocuq Mərcanlı kəndini daim diqqətdə saxlaması, mərkəzi Respublika təşkilatlarını, ölkəmizdə fəaliyyət göstərən beynəlxalq qurumları, qeyri-hökumət təşkilatlarını kənddə müxtəlif yönümlü layihələri həyata keçirməyə ruhlandırır.

Belə ki, Azərbaycan Hökuməti və ABŞ-ın Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin (USAID) birgə həyata keçirdiyi "Sosial-iqtisadi İnkişaf fəaliyyəti" (SEDA) layihəsi çərçivəsində Cocuq Mərcanlı kəndində inkubasiya və yem emalı müəssisələri tikilmiş, həmçinin Türkiyə, Azərbaycan İş Adamları və Sənayeçiləri İctimai Birliyi (TİKA) tərəfindən Cocuq Mərcanlı kəndində 15 ailəyə hər birinin sahəsi 160 kvadratmetr olan müasir tunel tipli polietilen

Yanvarın 21-də Qaradağ rayon Müşfiqabad qəsəbəsində fəaliyyət göstərən akademik M.Mehdizadə adına Cəbrayıl şəhər tam orta məktəbində Cəbrayıl rayon İcra Hakimiyyətinin Cəbrayıl şəhəri üzrə inzibati ərazi dairəsi nümayəndəliyinin 2019-cu ildə görülmüş işlərin yekununa həsr olunmuş hesabat yığıncağı keçirilmişdir.

RİH başçısı K.Həsənov, Cəbrayıl rayon Təhsil Şöbəsinin müdiri

Ərazi nümayəndəliklərinin hesabatları

391 ha torpaq sahəsi ayrılmış, kömək məqsədi ilə onlardan 333 ailəyə 14134 min manat pul vəsaiti plastik kart vasitəsilə ödənilmişdir. Bunun hesabında nümayəndəlik əhalisi 265 ha sahədə buğda, 18 ha arpa, 6,4 ha ərəzidə

çalışmışdır.

Hazırkı duruma aid statistik göstəriciləri də Zahid müəllim diqqətə çatdırdı:

- 2019-cu ildə nümayəndəlik üzrə 80 nəfər uşaq dünyaya gəlmiş, 79 nəfər qeydiyyatda gəlmiş, 17 nəfər qeydiyyatdan çıxmış, 48 nəfər vəfat etmişdir. Beləliklə nümayəndəlik üzrə 2575 təsərrüfatda 9936 nəfər vardır ki, bu da keçən ilki dövrilə müqayisədə 107 nəfər artıqdır. Nümayəndəlikdə olan 9936 nəfər hazırda Respublikanın 38 rayonunda məskunlaşmışdır. Onlardan 1855 təsərrüfat, 7034 nəfər Bakı şəhərində, 90 təsərrüfat, 703 nəfər Sumqayıt şəhərində, 390 təsərrüfat, 1575 nəfər Biləsuvar rayonunda yeni salınmış qəsəbələrdə, qalanları müxtəlif şəhər və rayonlarda məskunlaşmışdır.

Cəbrayıl şəhər sakinləri Rasim Məmmədov, İsmayıl Qasımlı, Mələhət Qəhrəmanova, Hicran Məmmədova çıxışlarında nümayəndəliyin ötən ildəki fəaliyyətini kafi qiymətləndirib, arzu və təkliflərini bildirdilər.

Sonda rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı cənab Kamal Həsənov çıxış edib, məcburi köçkünlərin problemlərinin həmişə diqqət mərkəzində olmasından danışdı, mə-

Yığıncada Cəbrayıl rayon İcra Hakimiyyəti Başçısının ictimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin baş məsləhətçisi Vilayət Cabbarov iştirak edirdi.

Nəriman müəllim məruzəsində 2019-cu ildə beynəlxalq səviyyədə respublikamızda əldə olunan nailiyyətləri diqqətə çəkdi. Daha

çalışır.

Belə ki, həmin əsasnamənin - müvafiq bəndinə əsasən Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Həsənov cənabları tərəfindən verilmiş tapşırıqlar tərəfimizdən vaxtılı-vaxtında yerinə yetirilmişdir. Qarşıya qoyulan əsas tapşırıq nümayəndəliyin əhatə etdiyi əra-

ri Zamiq Qurbanov və ictimaiyyət nümayəndələrinin iştirakı ilə keçirilən toplantıda Cəbrayıl şəhəri üzrə İƏD nümayəndəsi Zahid Hüseynovun məruzəsi dinlənildi. Zahid müəllim 2019-cu ildə ölkəmizdə 6000 köçkün ailəsi üçün mənzillər tikilib təhvil verildiyini

bostan-tərəvəz məhsulu ekərək öz güzəranlarını xeyli yaxşılaşdırmışlar.

Nümayəndəlik üzrə ailə təsərrüfatında olan mal-qaranın çotununun aparılması üçün 5 nəfərdən ibarət komissiya yaradılmışdır. Komissiya tərəfindən aparıl-

sonra cari ildə rayonda və nümayəndəlikdə görülən işlərdən danışdı: - Cəbrayıl rayon İcra Hakimiyyəti başçısının Şükürbəyli kənd inzibati ərazi dairəsi üzrə nümayəndəliyi Azərbaycan Res-

publikası Prezidentinin 2012-ci il 6 iyun tarixli, 648 sayılı fərmanı ilə təsdiq olunmuş Yerli icra hakimiyyətləri haqqında əsasnamənin 5-ci maddəsinə əsasən verilmiş geniş səlahiyyətlərdən istifadə edərək, qarşıya qoyulmuş vəzifələrin layiqincə yerinə yetirilməsinə

zidəki əhali ilə müəamdi olaraq görüşmək, onların istək və arzularını dinləmək, müvafiq köməkliklər göstərməkdir. Nümayəndəlik tərəfindən imtiyazlı şəxslərə qaşığı həmişə diqqət mərkəzində olmuşdur.

Şəhid ailələri, Qarabağ əlilləri, daima diqqət mərkəzində olmuş, ilboyu onlarla əlaqə saxlanmış, lazımı mənəvi köməklik göstərməyə çalışmışdır. Bu ailələr rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Həsənov cənablarının daima diqqət mərkəzində olmuş, maddi və mənəvi köməkliklər göstərmişdir.

Nümayəndəliyin vətəndaşları Kimya Məmmədova, Səfa Quliyeva, Behbud Quliyev, Vahid Allahverdiyev və başqaları çıxış edərək 2018-ci ildə görülmüş işləri qənaətbəx hesab etdilər.

Cəbrayıl rayon İcra Hakimiyyəti başçısının ictimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin baş məsləhətçisi Vilayət Cabbarov qeyd etdi ki, sizlərin çıxışlarından da göründü ki, nümayəndəlik işlərini yaxşı qurmuşdur. Bundan sonrakı fəaliyyətində də ona uğurlar arzulayırıq.

“XUDAFƏRİN”

diqqətə çatdırıb, rayonun xidməti ərazisi olan Biləsuvardakı məcburi köçkün qəsəbələrindəki əhəlinin güzəranı ilə bağlı məsələlərdən danışdı: - Qəsəbələrdə 390 ailə hər cür şəraiti olan evlərlə təmin olunmuş, onlardan 333 ailəyə hər birinə 0,40-0,60 hektar olmaqla

mış son uçota almaya görə 01.01.2020-ci il tarixə şəxsi təsərrüfatlarda 340 baş iribuynuzlu, 4525 baş xırdabuynuzlu heyvan olmuşdur.

Nümayəndəlik üzrə 37 şəhid ailəsi, 3 itkin ailəsi vardır ki, onlarla daim əlaqə saxlanmış, problemlərinin vaxtında həll olunmasına

ruzə və çıxışlara münasibət bildirərək nümayəndəliyin gələcək fəaliyyətinə uğurlar arzuladı.

Cəbrayıl RİHB-nin Şükürbəyli kənd inzibati ərazi dairəsi üzrə nümayəndəsi Nəriman Əsədovun 2019-cu ilin yekunlarına həsr olunmuş hesabat məruzəsi dinlənildi.

publikası Prezidentinin 2012-ci il 6 iyun tarixli, 648 sayılı fərmanı ilə təsdiq olunmuş Yerli icra hakimiyyətləri haqqında əsasnamənin 5-ci maddəsinə əsasən verilmiş geniş səlahiyyətlərdən istifadə edərək, qarşıya qoyulmuş vəzifələrin layiqincə yerinə yetirilməsinə

Tibbi sığorta ilə bağlı tədbir

Tədbirdə Cəbrayıl rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini Fəridə İbayeva, İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyinin əməkdaşı Elvin Abbasov, Cəbrayıl Mərkəzi Rayon Xəstəxanası publik hüquqi şəxsin direktoru Hüseyn Əhmədov, ərazi dai-

rələri üzrə nümayəndələr, idarə, müəssisə və təşkilatların rəhbərləri, rayon mərkəzi xəstəxanasının işçiləri və ümumtəhsil məktəblərinin rəhbərləri iştirak etdirdilər.

Tədbiri giriş nitqi ilə açan Cəbrayıl rayon İcra Hakimiyyəti başçısı

sının müavini Fəridə İbayeva ölkəmizdə tətbiq olunan icbari tibbi sığortanın əhəmiyyətindən danışdı. Cəbrayıl Mərkəzi Rayon Xəstəxanası publik hüquqi şəxsin direktoru Hüseyn Əhmədov aparılan hazırlıq işləri haqqında məlumat verərək icbari tibbi sığorta ilə bağlı tibbi personalla mütəmadi söhbətlər apardığını, bunun ölkə səhiyyəsinin inkişafında əvəzsiz addım olduğunu diqqətə çatdırdı.

Sonra Agentliyin əməkdaşı Elvin Abbasov iştirakçılara icbari tibbi sığortanın xidmətlər zərfi, sığortahaqları, azadolma məbləği və s. barədə geniş məlumat verdi.

Tədbirin sonunda vətəndaşları maraqlandıran suallar cavablandırıldı.

“Xudafərin”

Xocalı faciəsi anıldı

Xocalı faciəsinin iyirmi səkkizinci ildönümünün keçirilməsi ilə bağlı Cəbrayıl rayon İcra Hakimiyyətinin Tədbirlər Planına uyğun olaraq rayon əhalisinin sıx məskunlaşdığı yaşayış məntəqlərində, idarə və müəssisələrdə anım tədbirləri keçirilmişdir.

anım tədbirləri, konfrans və mühazirələr təşkil edilmiş, bütün ümumtəhsil məktəblərində Xocalı faciəsinə həsr olunmuş xüsusi dərslər keçirilmişdir.

Keçirilən tədbirlərin yekunu olaraq 26 fevral 2020-ci il tarixdə 4 saylı qəsəbə ərazisində salınmış "Şəhidlər" Abidə Kompleksində Xocalı faciəsinin 28-ci

Rayon məktəbliləri arasında Xocalı faciəsinə həsr olunmuş rəsm və inşa müsabiqələri, faciə ilə bağlı xüsusi dərslər keçirilmişdir. Rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri və məktəblilər "Şəhidlər Xiyabanı"nı ziyarət etmişlər.

Faciənin iyirmi səkkizinci ildönümü ilə əlaqədar rayonun bütün idarə və müəssisələrində, rayon əhalisinin daha sıx məskunlaşdığı yaşayış məntəqlərində, eləcə də Biləsuvar rayonu ərazisində salınmış qəsəbələrdə

ildönümü ilə əlaqədar rayon ictimaiyyətinin nümayəndələrinin, idarə və müəssisələrin kollektivlərinin, rayon məktəblərinin müəllim və şagird kollektivlərinin, hərbiçilərin iştirakı ilə ümumrayon anım tədbiri keçirilmişdir.

Tədbirin iştirakçıları "Şəhidlər" Abidə Kompleksində torpaqlarımızın azadlığı uğrunda canlarından keçmiş Şəhidlərin abidələri önünə gül-çiçək dəstələri qoyaraq, ruhlarını ehtiramla yad etmişlər.

Cəbrayıl rayon İcra Hakimiyyətinin Tədbirlər planına uyğun olaraq Xocalı soyqırımının 28-ci ildönümü ilə əlaqədar rayonun ümumtəhsil məktəblərində, idarə və müəssisələrində silsilə tədbirlər keçirilib.

22 fevral 2020-ci il tarixdə rayon İcra Hakimiyyətinin, Təhsil şöbəsinin, Gənclər və İdman idarəsinin birgə təşkilatçılığı ilə keçirilən "Xocalı soyqırımını uşaqların gözü ilə" adlı rəsm müsabiqəsində ray-

"Xocalı soyqırımını uşaqların gözü ilə" rəsm müsabiqəsi

onun ümumtəhsil məktəblərində təhsil alan istedadlı şagirdlər öz bacarıqlarını nümayiş etdirmişlər. Tədbirdə şagirdlərin əl işləri münisflər heyəti tərəfindən qiymətləndirilmiş, qaliblər Fəxri Fərmanla təltif olunmuşlar.

"2 fevral - Gənclər Günü" tədbiri keçirilmişdir

30 yanvar 2020-ci il tarixdə Cəbrayıl rayon İcra Hakimiyyətinin, rayon Gənclər və İdman idarəsinin, rayon Təhsil şöbəsinin birgə təşkilatçılığı ilə "Gənclər Günü" ilə əlaqədar Biləsuvar rayonu ərazisində Cəbrayılı məcburi köçkünlər üçün salınmış 7 saylı qəsəbə klubunda tədbiri keçirilmişdir.

Tədbiri giriş sözü ilə Cəbrayıl rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini Fəridə İbayeva açmış və Ümummilli Lider

Heydər Əliyev tərəfindən Gənclər gününün təsis edilməsindən, gənclərə göstərilən dövlət qayğısından, ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən qətiyyətlə həyata keçirilən gənclər siyasətinin mahiyyəti, gənclərin vətənpərvərlik tərbiyəsinə, təhsilinə və sağlamlığına göstərilən diqqətdən danışmışdır.

Mövzu ətrafında rayon Gənclər və İdman idarəsinin rəisi Emil Məstəliyev, rayon Təhsil şöbəsinin müdiri Zamiq Qurbanov çıxış etmişlər.

Tədbirdə rayon Gənclər və

İdman idarəsi il ərzində keçirilmiş tədbir və idman yarışlarında fəal iştirak etmiş gəncləri Fəxri Fərmanlarla təltif etmişdir.

Bayram tədbiri Biləsuvar Regional Mədəniyyət İdarəsinin Cəbrayıl rayon nümayəndəliyinin hazırladığı musiqi proqramı ilə yekunlaşdırılmışdır.

Tədbirdə rayonun idarə, müəssisə və təşkilatlarında çalışan gənc əməkdaşlar, ziyalılar, məktəbli gənclər, idmançılar və gənc nəslin digər nümayəndələri iştirak etmişdir.

Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin və Cəbrayıl Rayon İcra Hakimiyyətinin birgə təşkilatçılığı ilə "Dünyəvi dövlətdə din və təhsil" mövzusunda tədbir keçirilmişdir.

Tədbirdə Cəbrayıl rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini, İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin əməkdaşları, DQİDK-nın sədr müavini Gündüz İsmayılov, eləcə də rayonun orta məktəblərinin direktorları, təlim-tərbiyə işləri üzrə müavinləri,

"Dünyəvi dövlətdə din və təhsil"

ümumtəhsil məktəblərində çalışan psixoloqlar, "Həyat bilgisi" fənnini tədris edən müəllimlər iştirak edəblər.

Tədbiri giriş sözü ilə açan Cəbrayıl RİH başçısının müavini, İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin müdiri Fəridə İbayeva mövzusunun əhəmiyyətinə toxunaraq qeyd edib ki, dini maarifləndirmə sahəsinə xüsusi diqqət ayrılmalı və gənclərin radikal

dini qrupların təsir dairəsinə düşməsinin qarşısını almaq üçün onlara dinimiz düzgün şəkildə çatdırılmalıdır.

DQİDK sədrinin müavini Gündüz İsmayılov dövlət-din münasibətləri və dini radikalizmlə mübarizə istiqamətində görülən işlərdən danışmışdır.

Vurğulayıb ki, dinə hüquq, vicdan azadlığı, milli-mənəvi dəyər prizması ilə yanaşı, həm də döv-

lətin və cəmiyyətin dini-ideoloji, ictimai təhlükəsizliyi baxımından yanaşmaq lazımdır. Əlavə edib ki, cəmiyyətin dini-ideoloji təhlükəsizliyi pozulduqdan sonra milli və ictimai təhlükəsizliyə təhdid qaçılmazdır. Bu baxımdan dini kimliyin milli kimliyə qarşı qoyulmasına, dindar kontingent daxilində dünyəvililiyin və ənonəvi İslamın zəiflədilməsinə və xurafatın güclənməsinin qarşısının alınmasına qarşı

mübarizə xüsusilə vacibdir.

Dini maarifləndirmə tədbirlərinin əhəmiyyətinə toxunan sədr müavini dinin ənonəvi İslam kontekstindən təbliğinin cəmiyyətin dini və dünyəvi cəhətdən iki hissəyə ayrılmasının qarşısının alınması baxımından zəruri olduğunu qeyd edib.

Din sahəsində milli kadrların hazırlanması prosesindən də danışan Gündüz İsmayılov bu sahədə cəmiyyətdə müasir dünyagörüşünün təlqin edilməsi, dünyəvi dövlətin əsaslarının düzgün təbliğ edilməsi üçün ixtisaslı dini kadrların hazırlanmasını ön vacib məsələlərdən biri olduğunu bildirib. O, bu məqsədlə Prezident İlham Əliyevin müvafiq Sərəncamı ilə yaradılan Azərbaycan İlahiyyət İnstitutunun yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanmasında mühüm rol oynayacağını deyib.

Sonda tədbir iştirakçılarına maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

Sakir Albali

(Əvvəli ötən saylarımızda)

El arasında güləbatın kimi işlənen güləbatın ifadəsi xalq mahnısında da təbii olaraq deyiliş şəklini qoruyub saxlamışdır. Burada Güləbatın "Dağlarda çiçək" şəklində öyülür ki, bu da yuxarıda toxunduğum kimi, amanın güləbatın çiçəyini Zəngəzur, Sofulu dağlarında bitən kök hissəsi yeməli olan kəngər çiçəyinə bənzətməsi məqamı ilə üst-üstə düşür. Digər bir məqam - "Hamidan göyçək" deyər tərif edilməsi də güləbatının bir buta kimi - sevgili kimi vəsf edilməsini işarələyir, "Doldur ver içək, ay Güləbatın" misrasının axırının işe tamamlanmaması - boş buraxılması, sadəcə "Heeey!" nidəsi ilə hissini-emosiyanın ifadə edilməsi delayısı ilə - üstüörtülü halda butaya işarə olub, buta vermə hadisəsi kimi eşq bədəsinin içilməsinə edilən eymahdır. Yəni "eşqin bədəsinə doldur ver içək, ay Güləbatın" şəklində məzmun tamamlanmalıdır ki, buradakı "eşqin bədəsi" ifadəsi ixtisara salınmış, əvəzində sonda bu hala emosional eymahlı "heey" nidəsi əlavə olunmuşdur.

Bu halı növbəti bənddəki "Elə ki sən yandırdın, a ceyran, heç vədə od yandırmaz" fikri də təsdiqləyir. Çünki eşq atəşi elə bir yandırıcı oddur ki, heç bir odla-alovla müqayisə olunmaz. Bütün bu kimi məqamlar da güləbatın-gülbuta-butə paralel və ardıcıl silsilələrinin olduğunu ehtimal etməyə əsas verir. Güləbatın işləməli məişət əşyalarının çəhiz verilməsi adətli isə bir daha güləbatının toyla, buta ilə, sevib-sevilməklə bağlı olduğunu göstərən əlamətlərdəndir.

Nəzərə alsaq ki, güləbatın qızılı saplarla işlənen tikmə növüdür, onda ümumiyyətlə qadın geyimlərindən gəlin köçən qızların əyinlərinə-başlarına geydikləri bütün qızılı saplarla haşiyələnmiş paltarların hamısı müxtəlif adlar daşımalarından asılı olmayaraq, güləbatın geyimlər adı altında ümumiləşdirilməlidir. Belə olan təqdirdə isə yenə də bir daha güləbatının toy mərasimilə sıx bağlılığı aşkar çıxır ki, bu da güləbatının butanı təşkil edən ayrılmaz elementlərdən olduğunu şərtləndirməkdədir (göstərməkdədir).

Məhəbbət Paşayevanın "Azərbaycanlıların ailə mərasimlərində etnik ənənələr" monoqrafiyasında gəlin libasından bəhs açdığı bir hissəyə diqqət yönəltək, güləbatın işləməli libasların gəlinin geyim dəstində xüsusi yer tutduğunu aydınca görürük:

"XX əsrin əvvəllərində Şəkida 13 yaşlı gəlinin geyim və bəzəyini i.Seqal ətrafı təsvir etmişdir. Keçmişdə Şəki-Zaqatala bölgəsində zəngin ailədə gəlinə qanovuzdan (rəngli ipək parça) bafdalı tuman, uclarında gümüşü bağları olan açıq mavi rəngli enli ipək şalvar, zərxcaradan sarı köynək geydirirdilər. Köynəyin yaxası və qolları iri qızıl düyməli olardı. Köynəyin üstündən çəhrayı rəngli ləbbədə (nimtə) geydirirdilər (Şəki bölgəsində labada və ya lavada deyirlər). Ləbbədənin qıraqlarına və tikiz yerlərinə qızıl sapla naxış salırdı. Onun da düymələri qızıldan olardı. Keçmişdə Şəkida gəlinin başına təkəlduz işləməli araxçın, üstündən işe soğanı və ya çəhrayı rəngli kələğayı örtürdülər.

Keçmişdə bölgədə gəlinin saçlarını gizləməsi üçün xüsusi baş geyimi olan "tülü"dən istifadə edirdilər. Tülü adətən eni 25-30 sm, uzununu işe saçların uzunluğuna uyğun olurdu. Şəkida "tülü"yə "tülü-şütül" də deyirdilər. Bölgədə xüsusilə də ingiloylar, avarlar arasında tülüni düyməçə əvəz edirdi. Azərbaycanın digər bölgələrində tülü çutqu kimi tanınırdı. Tülü çox zaman bahalı ipək parçalardan tikilirdi. Bəzən də tülü üçün daha möhkəm və uzunömürlü olan qa-

AZƏRBAYCAN FOLKLORUNDA GÜLƏBƏTİN MOTİVİ

və onun mifik semantikasi

navuzdan istifadə edirdilər. Zəngin ailələr tülüni daha çox atlas, darayı, xara kimi bahalı parçadan, yoxsullar isə çitdən tikirdilər. Gəlin üçün tikilmiş tülüni üstündə qızıl qarmaqlar da olardı. Tülü dördkünc formada biçilərə uzun tərəflərin ucları tikilərə torba formasına salırdı. Onun bir tərəfi yarımçıq tikilirdi və bu hissədən başa geyilirdi. Tülüniün bağları ya çənənin altından bağlanar, ya da boyunun ardından keçirilərə alında bağlanardı. Tülüniün yaylığını altından görünən ön hissəsinə adətən tafta və ya məxmər zolaq tikilərə üstünə qızıl və ya gümüş pələklər - bəzək əşyaları asırdı. Keçmişdə gəlinin üzünə duvaq da salırdı. Ayağında isə burnu dik, hündürdəban, üstü zər naxışlı başmaq olardı. Ümumiyyətlə, bölgədə başmaq qadının statusuna görə fərqlənirdi. Qız başmaqları nəbatı rəsmlərə bəzədilmiş, uşaq qadın başmaqları düz dəbanlı, sadə, yaşlı qadın başmaqları isə biz burunlu olurdu" (səh.101-102).

Göründüyü kimi, gəlinlik libası da -əyin paltarı da, baş örtüyü də, ayaq geyimi - ayaqqabısı da güləbatın işləməklərə bəzədilmiş olarmış ki, bu da bir daha güləbatının buta təsvirinin yaranıb formalaşması üçün bünövrə rolunu oynadığına bir əsasdır. Eyni zamanda gətirilən bu sitatdan da bir daha yəqinləşdirmək olur ki, atlas, darayı, xara və s. kimi bahalı parçalar əsliində güləbatının xammal materialını - yelenini təşkil edir. Bu mənada aşağıdakı məsələrimizdə güləbatın ifadəsilə yanaşı rast gəldiyimiz darayı, culfə və s. kimi sözlərin də əsas cövhərində güləbatın motivinin dayandığını iddia etmək olar:

Güləbatın noxta, çulu məxmər. Yaxud: filəncə darayı toxuyur. Yaxud: Atıcı culfadan qalmaz, Bir-birindən haqq olmaz.

Eləcə də anam Qərənfiləndən özümün eşitdiyim bu məsəl:

Sənə qıl əyirtirib, darayı toxutduraram.
Bu kimi deyimlər və məsəllər bir daha güləbatının xalq həyatında önəmli yer tutması ilə bağlı folklor nümunələrində də güləbatın motivinin müxtəlif formada əksini tapdığını bir sübutdur.

Qeyd etmək lazımdır ki, qız-qadın geyimləri sırasında olan bel toq-qaların da güləbatın işləməklərə bəzənməsi toy-nişan paltarları çərçəsinə xüsusi önəm daşıyırdı ki, bu da bir daha güləbatın elementinin buta ilə (toy mərasimi ilə) sıx bağlılığını göstərir:

"Etnoqrafik materiallar göstərir ki, gəlin köçən qızların toy-nişan paltar dəstləri arasında üzəri həndəsi, nəbatı, astral motivlərlə bəzədilmiş gümüş (bəzən hətta qızıl) kəmərin olması vacib idi. Bir qayda olaraq, kəməri qızlar deyil, gəlinlər gəzdirdilər. Kəmərkə təkcə əməli və bəzək əhəmiyyəti kəsb etməmiş, həm də sosial mənsubiyyəti müəyyənləşdirmiş, dini-magik xüsusiyyətlər daşımışdır" (səh.153).

Fəzail Vəliyevin "Bəzəklər" adlı etnoqrafik əçerkindən götürülmüş bu cümlələrdən də aydın görünür ki, toy-nişan məqsədilə hazırlanmış bel kəmərinə həkk olunmuş işləməklərə hətta həndəsi, nəbatı, astral naxışlar əks olunmuş ki, bu da əsliində buta naxışlarının ibtidai təsvirləri hesab olunmaqla güləbatın buta motivlərini bir arada birləşdirən əlamətlər sayıla bilər. Bundan başqa, bu təsvirlərin sadəcə bəzək xəttinə vurulmadığını, bir geyim əşyası (kəmərkə) kimi istifadə olunmadığını, eyni zamanda dini-magik xassə kəsb etməsini qeyd edən müəllif bununla həm də bu bəzək-naxışların bir "sənət dili" - simbol olduğunu demək istəmişdir. Bu cəhət də işarə-çək göstəricisi olmaqla buta elementlərindəki eymahlı təsvirləri xatırladır; güləbatın və buta elementlərini işarə-kod semantikasi daşımaları baxımından bir arada birləşdirir. Bu kimi əlamətlərdən güləbatın naxışlarının butaya gədən yolun başlanğıcı olduğunu görmək olur: gül-güləbatın-gülbuta-

buta. El arasında bir "gül vurmaq" ifadəsi mövcuddur. Yəni kiminsə söhbət arasına bir eymahlı söz atmasına rəğmən deyilən bu paremioloji vahid özü gül sözünün bir eymah, rəmz, işarə vasitəsi olduğunu təsdiqləyir. Bundan başqa, aşiq havalarında da "gül vurmaq" ifadəsi işlənir ki, bu da ifaçı aşiqin sənətkarlıq qüdrətindən, hava içərisinə improvizə etməklə yeni bir rəng qatmaq, improvizə hesabına havaya bir yenilik, rəngarənglik gətirmək mənası daşıyır. Deməli, gül ifadəsinin el arasında bu kimi mövcud olan işarələr ehtiva etməsi özü güləbatın adında ifadə olunan, eyni zamanda güləbatın saplarla işlənen gül təsvirlərinin, həmçinin də ki, buta təsvirlərindəki güllərin də bu cür rəmzi dil olduğunu söyləməyə əsas verir. Güləbatını da, butanı (gülbutanı) da bir arada birləşdirən gül təsvir- kodudur ki, bu təsvir-kodlarda da hansısa müəyyən şifrləli dib gizlənməmişdir. Elə burdan çıxış edib güləbatın işləmə sənətinin

bir növü olan baftaçılıq peşəsi haqda da eyni fikri yürütmək mümkündür. Hər şeydən önce, buta və bafta ifadələri arasındakı zahiri oxşarlıq təsadüfi olmayıb, bir-birlərindən incə fərqlərlə seçilən ad eynillikləridir: baf-ta-buta-butə fonetik transformasiyaları baş vermişdir. Butanın arxa, dayanıq mənası verən bat (bad) sözündən olması haqda başqa bir mövzuda bəhs açmışdım. Bafta ifadəsində ortada gələn "f" kar samit səsi deyiləndə eleziya hadisəsinə məruz qalmaqla, danişiqda imiş, tədrici proseslə bata-butə şəklini almışdır. Hətta deyirdim ki, bafta bir sənət növü kimi güləbatınla buta arasında bir keçid mərhələsi də hesab oluna bilər. Bunu sadəcə diləki fonetik aşınma proseslərinin nəticəsi kimi yox, həm də bir sənət növü kimi aralarındakı müəyyən əlamət və nişanlar baxımından fərqlənməklə də aralıq mərhələsi saymaq olar. O ki qaldı baftaçılıq sənətindən bir işarə, eymah kimi istifadə məsələsinə, bu keyfiyyət baftaçılıq peşəsinin həm də bir işarə-simvol vasitəsi kimi butanın daşdığı mənalı təsvir kodları baxımından buta elementlərinə yaxınlaşdırın cəhətdir. Birincisi, Şah Abbas nağılımızda biz dara düşmüş Şah Abbasın toxuduğu baftaya darlıq naxışını verması və öz arvadına göndərməsi sayəsində çətinlikdən (zindandan) qurtardığını artıq bilirik. Deməli, burada iki mühüm məqam özünü göstərir. Birincisi, bafta naxışının butadakı kimi özlüyündə müəyyən məna kəsb etməsidi ki, bu əlamət bir daha bafta ilə buta naxışlarının bir "oxu kitabı" olduğunu təsdiqləyir. Deməli, baftada da butadakı kimi işarə, səhrli dil ünsürləri daşınır. İkincisi, Şah Abbas toxuduğu baftanı məhz öz arvadına (folklor dili ilə desək, butasına) göndərir ki, bu naxış da ancaq öz halal zövcəsi (butası) oxuyub vəziyyətdən hali ola bilir. Həm də bafta toxumaqla baftadakı naxış zindandan qurtarma vasitəsi olmaqla onu yenidən öz butasına-arvadına qovuşdurur ki, bu cür keyfiyyətlər də bir daha bafta sənətinin (sözündən folklor mətninin təmsalində) butaya qovuşmaqda yardımçı olduğunu göstərir.

Gülsüm Əliyevanın "Tikmə sənəti" adlı etnoqrafik əçerkindən bir hissəyə diqqət çəkməklə oradan folk-

lorla əksini tapmış müəyyən məqamların tarixilik baxımından da təsdiqləndiyini görürük:

"Qədim ənənələrə malik olan Azərbaycan tikmə sənətinin təsvir vasitəsi olduqca zəngin və rəngarəngdir. Buraya müxtəlif növ sap, parça, muncuq, pələk və s. bədii materiallar daxildir. Tikmə sənətində ən çox rəngli ipək saplar işlənilir. Lakin keçmişdə bu məqsədlə qızıl və gümüşdən kəsilmiş incə tellərdən, ağac qabığı və fil sümüyündən hazırlanmış lövhəciklərdən, metal pələklərdən, hətta qiymətli daş-qaşdan da geniş istifadə edilmişdir.

Tikmə sənəti əsrlər boyu qadınların sevimli məşğuliyəti olmuşdur. Yalnız xırda əmtəə istehsal səviyyəsinə yüksələndən sonra onunla kişilər də məşğul olmağa başlamışdır.

Azərbaycan tikmələri barədə məlumata IX-XI əsr ərəb müəlliflərinin və klassik şairlərin (Nizami, Füzuli) əsərlərində rast gəlirik.

XIV-XVII əsr Təbriz miniatürlərində təsvir olunan personajların geyimində və bəzi məişət şeylərinin üzərində ornamental təsvirli tikmə nümunələrinə də təsadüf olunur. XVI-XVII əsr Azərbaycan tikmə sənətinin bezi nümunələri Moskva Dövlət Silah Palatasında, Moskva Şərq Xalqları Muzeyində və başqa yerlərdə mühafizə olunur.

Orta əsr bədii tikmə sənətinin istehsal mərkəzləri arasında Təbriz, Ərdəbil, Gəncə, Şamaxı və s. şəhərlər mühüm yer tuturdu. Təbrizdə XVI əsrdə Səfəvi şahlarının xüsusi karxanaları var idi.1530-cu ildə Şah Təhməsinin kənzindən 20 nəfəri Təbrizdəki xüsusi toxuculuq karxanasında güləbatın tikmə öyrədilmişdi.

XVII əsrdə bədii parça istehsalının Şamaxı əhalisinin əsas peşələrindən birinə çevrildiyini Avropa səyyahı Adam Oleari də xəbər verir.

XVIII-XIX əsrlərdə tikmə sənəti əvvəlki mövqeyini itirir, güləbatın, pələk, zərənduz və s. tikmə növləri tədricən aradan çıxmağa başlayır. Bunun müqabilində təkəlduz tikmə ənənələri hələ də davam edirdi. XIX əsrin birinci rübündə Şəkida mahud parça üzərində müxtəlif rəngli ipək saplarla təkəlduz tikmə digər sənət növlərini kəlgədə qoymuşdu. Bu zaman burada təkcə yəhər üzü bəzəyən 22, başmaq 16 bəzəyən 50, püştü üzü tikən 16 dükən fəaliyyət göstərirdi" (Azərbaycan etnoqrafiyası. Üç cild. 1-ci cild. "Şərq-Qərb", 2007. səh.496).

İlk önce burada bir məqamın üstünə gəlmək istərdim. Bu, XVI əsrdə Təbrizdə Səfəvi Şahlarının xüsusi toxuculuq karxanalarının olması və burada bədii tikmə sənəti ilə, o cümlədən güləbatın tikmə işləmə məşğul olmaq məsələsidir. Deməli, burdan o nəticə çıxır ki, nağıllarımızda Şah Abbasın baftaçılıq peşəsini öyrənməsi, bafta toxuyub ona xüsusi rəmzi işarə kimi darlıq naxış vurmağı ilə arvadına göndərməsi də, bu yolla əsirlikdən xilas olması özü də hardasa tarixi həqiqətə uyğun gəlir.

Bundan başqa, güləbatın, pələk, zərənduz və s. kimi bədii tikmə növlərinin aradan çıxması və öz yerini tədrici şəkildə təkəlduz tikmə sənətinə verməsi amili həm də delayısı ilə o deməkdir ki, bir bədii tikmə sənəti növü öz ömrünü başa vurmaqla digər tikmə növünün inkişaf etməsinə yol açır. Beləliklə, qarşılıqlı rabitəlilik prinsipi bədii tikmə sənəti nümunələrində də özünü qoruyub yaşadır, birinin yerini sövq-təbii şəkildə digəri davam etdirib yaşadır. Bax beləcə də, güləbatın işləmə sənətindən baf-taçılıq peşəsinə, oradan da naxışsalma sənətinin daha təkmil nümunəsi kimi butaya (xalçaçılıq ənənəsinə) keçid də tarixi təkamül prosesi kimi labüdüdi.

Bir maraqlı cəhət də xüsusi qeyd etmək gerəkdir. Güləbatın işləməklərə və onun digər növləri naxışsalma mədəniyyəti kimi eyni zamanda bədii tikmə sənəti hesab olunur. Burada bir incə detal var. Sadəcə tikmə sənəti yox, bədii tikmə sənəti. Tikmə

sənətində bədii özünü göstərirsə, deməli, burada təxəyyülün rolü mühümdür, bədii təxəyyüllə yanaşı empirik tefəkkür də burada başlıca rol oynayır. Eyni zamanda bədiiyyəti ifadə etmək üçün də "təsvir vasitəsi" olan xammalın olması vacibdir. Bu "bədii təsvir vasitələri" müxtəlif növdən olan "bədii xammal" ehtiyatında - rəngli ipək saplar, qızıl və gümüşdən kəsilmiş zərif tellər, qiymətli parça növləri, muncuqlar, pələk və s.-də reallaşırdı. Belə olan təqdirdə isə heç şübhəsiz ki, bu toxuculuq sənətkarlığı sadəcə əntiq əşyalar, gözəl geyimlər istehsalı ilə öz xarakterini məhdudlaşdırmırdı, bu toxuculuq ləvazimatlarında müəyyən ideoqrafik işarələr də müəyyən dərəcədə özünü nişan verməli idi. Çünki bədii işləmə sənəti özlüyündə hansısa bədii duyğular, incə hissələr aşılamalı idi. Bədii söz öz oxucusunu, dinləyicisini öz cazibə səhrinə saldıqı kimi, bədii tikmə sənəti də öz müştərisini, öz alıcısını bədii işləmə zövqü ilə, naxış işarələr vasitəsilə özünəməxsus simvollar aləminə aparıb çıxarmalı idi. Burada "oxu" vasitəsi rənglər, naxışlar olur, tikmə növündə "bədii ifadə-təsvir vasitələri" kimi istifadə olunan bədii materiallar olur.

Fikrimizi Fəzail Vəliyevin "Uşaq geyimləri" adlı etnoqrafik əçerkindən bir hissəyə yönəldib, tikmə bəzəklərinin uşaq paltarında oynadığı rolun sadəcə naxış məqsədi daşmadığını, həm də dini-mifik dünyagörüşü ilə sıx bağlı olduğunu görürük:

"Uşaq geyimlərinə əlavə edilən müxtəlif tikmə bəzəklər, naxışlar və bəxyələr (bafta, şahmənd, zəncirə, pələk, sərmə, gəldirgə, görüş, dördtikmə və s.) sırf bəzək funksiyası daşıyırdısa, rəngli şüşələrdən və qiymətli metallardan hazırlanmış muncuqlar (göz muncuğu, sarılıq muncuğu, möhrə muncuğu, qusuntu muncuğu, süleymani, göyörtmə muncuğu, baboğlu (babaqulu) muncuğu, şəvə muncuğu və s.), həmçinin üstü rəngli saplarla örtülən üçkünc dualar, tısbəğa küreyi, dağdağan çiliyi asma bəzək növlərinin digər bir qrupunu təşkil etməklə, xəstəlikdən (bədnəzərdən), şər qüvvələrin hökmündən, səhrbaz təlsimindən qorunmaq məqsədi güdürdü. Bunların müəyyən dini-mifik dünyagörüşü və tefəkkür tərzii ilə bağlılığı xalq arasında onlara çox güclü inam yaratmışdı. Belə asmaların hər birinin müəyyən mühafizə etmə gücü olduğunu xalq dəfələrlə sinaqdan çıxarmışdı. Məsələn, digər muncuqlar arasına taxılan şəvə muncuğu uşaq qarabasmadan, sarılıq muncuğu sarılığa tutulmaqdan, nəzər duaları, göz muncuğu və dağdağan çiliyi bədnəzərdən, möhrə muncuğu mədə ağrısından, qusuntu muncuğu soyuq dəymədən, baboğlu (babaqulu) muncuğu şərddən və bədbəxtlikdən "qoruyurdu". "Süleymani" altı küncü metalın (əsasən gümüşün) içərisinə yerləşdirilmiş muncuq olub, həm paltardan asılır, həm də yatan zaman uşağın başının altına qoyulurdu. Bu muncuq uşağı bəd ruhlardan (hal anası, şeşə, şəppə, vurğun və s.) qorumaq üçün düşünülmüşdü. Q.P.Vasilyeva yazırdı ki, müxtəlif materiallardan (gümüş, muncuq, ağac) hazırlanan bu bəzəklər uşaq anadan olduğu ilk gündən onun boynuna, əllərinə, ayaqlarına, papağına və paltarına bəndlənirdi.

XX yüzilliyin əvvəllərindən başlayaraq ailə və məişət tərzində, iqtisadi və mədəni həyatda baş verən köklü dəyişikliklər qadın və kişi geyimləri kimi, uşaq geyimlərinin də fabrik istehsalı olan geyimlərlə əvəz olunmasını şərtləndirmişdir. XIX yüzilliyin ənənəvi geyim elementlərini istifadədən çıxarmış, uşaq geyimləri və bəzəklərlə bağlı bir sıra adətləri, inamları və mərasimləri isə unudmuşdur" (Azərbaycan etnoqrafiyası, 3 cild. 2-ci cild. "Şərq-Qərb", 2007. səh.141-142).

Güləbatının butaya transfer olunması güləbatın gəbdə açıq-aşkar özünü göstərir. Burada artıq güləbatın naxışları tikmə sənət növündən toxuma naxışlara köçür.

AMEA İ.Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun direktoru, akademik Möhsün Nağısoylunun "Nəsimi irsinin nəşrləri: problemlər və perspektivlər" ("Elm və təhsil", 2019) adlı monoqrafiyası işiq üzü görüb. Elmi redaktoru akademik Kamal Abdullayev, redaktoru Könül Mirzəyeva olan bu kitabın əvvəlində ölkə prezidenti İlham Əliyevin 2019-cu ildə İmadəddin Nəsiminin 650 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında, eləcə də 2019-cu ilin "Nəsimi ili" elan edilməsi haqqında Sərəncamları verilməmişdir. Elə kitab özü də bu Sərəncamların işiqində araya-ərsəyə gəlmişdir. Belə ki, müəllif özü də kitabın girişində bu məsələni ayrıca qeyd edir. Daha sonra göstərir ki, "Nəsimi haqqında bu kitabı hazırlamağında ustadım, Azərbaycanın ilk dilçi-mətnşünas mütəxəssislərindən biri olan, tanınmış nəsimişünas alim Cahangir Qəhrəmanov (ruhu şad olsun!) amilinin də təsiri oldu. Belə ki, mənim bir dilçi-mətnşünas kimi yetişməyimdə bu görkəmli alimin böyük xidməti olmuşdur. 1972-ci ilin əvvəllərində Azərbaycan Elmlər Akademiyası Respublika Əlyazmalar Fondunda (indiki M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu) yenicə işləməyə başlayarkən Cahangir Qəhrəmanovun Nəsimi əsərlərinin əlyazmaları üzərində necə həssaslıq və məsuliyyətlə işlədiyinin şahidi olmuşam".

Bu bir neçə cümlədən də bir daha aydın olur ki, Möhsün müəllim ixtisasa əlyazmaşünas alimdir. Bu isə o deməkdir ki, o, ərəb qrafikasını və buna əsaslanan əski Azərbaycan yazısını, o cümlədən müxtəlif cür xəttatlıq nümunələrini orijinaldan oxumağı bacaran mütəxəssisdən və bu üzündən Nəsimi ilə bağlı yazdığı bu kitabını da ilkin əlyazma mənbələrindən yararlanmaqla araya-ərsəyə gətirmişdir. Elə bu mötəbər ilkin qaynaqlara istinadən də nəşr problemləri ilə bağlı məsələləri dərinliyinə qədər çözmək mümkündür. Kitabı gözdən-nəzərdən keçirdikdə də müəllifin mətnşünas mütəxəssisi kimi apardığı müqayisəli təhlillərdən də hər şeyi aydınlığı ilə görürük.

Kitabdakı təhlilləri Nəsiminin qəzəlləri üzərində apardığını bildiren alim yazır ki, "şeyrlərin müqayisəli təhlili üçün Nəsimi irsinin Cahangir Qəhrəmanov və Türkiyə nəsimişünası Hüseyin Ayan tərəfindən tərtib edilmiş tənqid məntələri, eləcə də şairin şeyrlərinin Həmid Araslı, Əlyar Səferli, Qəzənfər Paşayev tərtibatı ilə çap olunmuş nəşrləri başlıca mənbə kimi götürülmüşdür".

"Nəsiminin Azərbaycan klassik poeziyasında və ədəbi dil tarixində yeri" adlı ilk fəsildə akademik Möhsün Nağısoylu qüdrətli söz ustasından yenilikçi sənətkar kimi danışır, ədəbi dilimizin zənginləşməsindəki xidmətlərinə toxunur, qəzəllərindəki rəvan təbi,

nin məzarını ziyarət etmiş və dövrü mətbuatda geniş məlumat vermişdir. Ədəbiyyata, mədəni isrə böyük dəyər verən Azərbaycan xalqının ümummilli lideri H.Əliyev bu məsələni diqqətdə saxlamış və 1970-ci ildə Suriyaya səfəri zamanı öz təşəbbüsü ilə Hələbə gedə-

ərindən sonra köçürülmüş Divan nüsxələrində Qul Nəsiminin bir neçə şeyri də yer almışdır. Nəsimi Divanına başqa şairlərin şeyrlərinin daxil edilməsinə ən yaxşı nümunə mütəfəkkir şairin guya ölüm ayağında yazdığı və bir beytində zahidin ikiüzlülüüyü ilə bağlı

bi-tənqidi mətninin hazırlanması istiqamətində mühüm tövsiyələr kimi qiymətləndirilməlidir. Möhsün müəllim bir mətnşünas alim kimi təhlil müstəvisinə gətirdiyi qəzəllərin həm poetik baxımdan dəyərləndirilməsini aparır, ədəbi-bədii cəhətdən zəif nümunə olmasına diqqəti yönəltməklə onların Nəsimi təfəkkürü ilə müqayisəyə uyğunlaşdırılmasını tələb edir. Həm də Nəsimi dövrünün ictimai-siyasi hadisələrindən xəbərdar olub, şairin ölümünə Misir sultanının hökmü ilə fərman verildiyini, əvvəl dar ağacından asıldığını, sonra isə dərisinin soyulduğunu bildirərək, "Ağrımaz" qəzəlinin və bu məzmununda digər şeyrlərin də Nəsiminin məsləkdəşləri tərəfindən yazılmış olduğunu və sonradan səhvən Nəsimi Divanına daxil edildiyini əsaslandırır. Bütün bunlarla bərabər, Möhsün Nağısoylu şairin həyatı və ölümü ilə bağlı xalq arasında gəzib-dolaşan rəvayətlərdən də xəbərdar olub, məhz bu amilin də şairin Divanına daxil edilməsi nümunələrə təsirsiz düşmədiyini açıb göstərir və qeyd edir ki, hətta bu məsələ şairin nəinki ədəbi irsinin özünü davamçıların şeyrlərinin daxil edilməsinə, həmçinin də həyatı ilə bağlı həqiqətlərə də təsir etmişdir.

Odur ki, Möhsün müəllim görkəmli şərqşünas Yevgeni Bertelsin dediyi "hər hansı bir şairin əsərlərinin elmi-tənqidi mətni olmadan onun həyatı və dünyagörüşü, eləcə də yaradıcılığı haqqında dəqiq və düzgün fikir söyləmək çətindir" fikrinə rəğmən kitabının "Nəsimi irsinin nəşrləri: problemlər və perspektivlər" adlı ikinci fəslində də bir məntəşünas alim kimi bu istiqamətdə mülahizələrini davam etdirmiş, özünün elmi baxımdan prinsipial və sənətkar, əhəmiyyətli fikirlərini ortaya qoymuşdur.

Hesab edirəm ki, bu kitab sovetlər zamanında Ulu Öndər Heydər Əliyevin nəsimişünaslığa göstərdiyi dövlət siyasətinin və dövlət qayğısının davamı olaraq ölkə prezidenti İlham Əliyev tərəfindən elan edilmiş "Nəsimi ili"nə və Nəsiminin 650 illik yubileyinə - nəsimişünaslığa akademik Möhsün Nağısoylu tərəfindən verilən ən gözəl elmi töhfədir.

Şakir ALBALIYEV,
filologiya üzrə fəlsəfə
doktoru, dosent, AMEA-nın
aparıcı elmi işçisi
("Azərbaycan" qəzeti, №24
(8340), 5 fevral 2020-ci il)

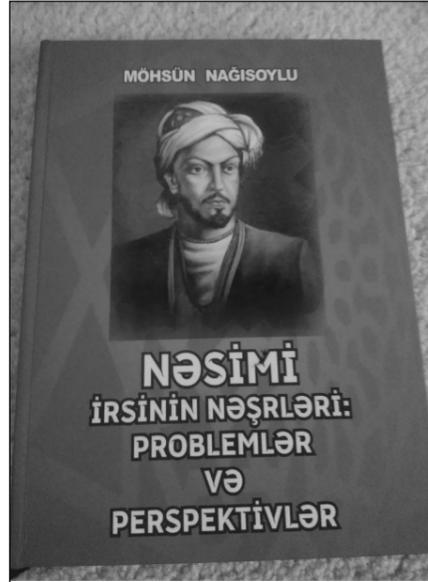
Dövlət qayğısından doğan elmi töhfə

axıcılığı, sadəliyi, musiqililiyi belə əsaslandırır ki, "Nəsimi hürufilik məzmunu daşıyan qəzəllərinin bir qismini orta əsrlərdə müsəlman Şərqi ictimai-siyasi həyatında başlıca yer tutan təsəvvüfün özəl göstəricilərindən biri olan səma məclislərində dərvişlər tərəfindən oxunmaq məqsədilə qələmə almışdır. Məhz bu səbəbdən də üsyankar şairin qəzəlləri müəyyən mənada dərvişlərə xas olan xüsusi bir melodiya və oynaq musiqi havaları üstündə köklənmişdir. Bütövlükdə götürdükdə, Nəsiminin qəzəlləri həm dilinin sadəliyi və axıcılığı, həm də saflığı və təmizliyi ilə seçilir ki, bunun da kökündə şairin xalq ruhuna, canlı ümumxalq danışığı dilinə söykənməsi, bu tükənməz qaynaqdan uğurla bəhrələnməsi dayanır".

Daha sonra alim şairin qəzəllərindən nümunə gətirib, onu dilçilik aspektindən şərh etmək fikirlərini əyani şəkildə əsaslandırır. Bütün bunlar isə onu göstərir ki, müəllif tədqiq etdiyi sənətkarın dövrünü və əsərlərinin dilini dərinləndirib, bunları əlaqəli şəkildə götürüb dəyərləndirir. Bu minvalla 1-ci fəslin "Klassik poeziyamızın və ədəbi dil tariximizin Nəsimi zirvəsi" adlı ilk paragrafını əsaslı şəkildə şərh edib, daha söz xiridarının poeziyamıza gətirdiyi yenilikləri və dilinin seçiyəvi xüsusiyyətlərini açıb göstərir.

"Nəsimi irsi: Azərbaycanda öyrənilməsi və mövcud problemlər" adlı ikinci paragrafda şairin ədəbi irsinin araşdırılması və nəşri məsələlərindən bəhs açıb yazır: "Tanınmış mətnşünas Salman Mümtaz 1926-cı ildə Azərbaycanda ilk dəfə olaraq Nəsiminin ana dili şeyrlərini ərəb qrafikalı əski Azərbaycan əlifbası ilə nəşr hazırlamışdır. 1962-ci ildə isə görkəmli ədəbiyyatşünas Mirzağa Quluzadə böyük şairin "Seçilmiş şeyrləri"ni nəşr etdirmişdir. Nəsimi irsinin tədqiqi və nəşri sahəsində dönüş mərhələsi bilavasitə Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyevin adı və fəaliyyəti ilə bağlıdır.

1969-cu ildə - Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik erasının başlanğıcında böyük şairimiz Rəsul Rza Hələbdə olarkən Nəsimi-

rək Nəsiminin məzarını ziyarət etmişdir.

Bütün bunların nəticəsi olaraq Ulu Öndərin təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə 1973-cü ildə Nəsiminin 600 illik yubileyi nüfuzlu beynəlxalq təşkilat olan YUNESKO-nun tədbirləri siyahısına daxil edilmiş və həmin il geniş şəkildə qeyd olunmuşdur. Bu möhtəşəm yubiley tədbirləri çərçivəsində 1973-cü ildə şairin həyatı və yaradıcılığı haqqında ilk monoqrafiya işiq üzü görür (Quluzadə, 1973). Bundan əlavə, həmin il görkəmli dilçi-mətnşünas alim Cahangir Qəhrəmanov tərəfindən 5 əlyazma əsasında hazırlanmış Nəsiminin ana dili əsərlərinin elmi-tənqidi mətni 3 cildə ərəb qrafikalı ilə nəşr edilir" (səh. 29-30).

Bu minvalla akademik, İ.Nəsiminin irsinin Azərbaycanda tədqiqi və nəşri məsələlərindən ətraflı bəhs açıb, bu sahədə mövcud olan kəşirləri, çatışmazlıqları da yerli gəldikcə göstərir. Əqidəsi uğrunda şəhidlik zirvəsinə ucalan Nəsiminin özündən sonra xeyli sayda məsləkdəşləri, davamçıları olduğunu, onların hətta Nəsimi təxəllüsü ilə şeyrlər yazdığını qeyd edən alim onlardan ən məşhurunun XVII əsrdə yaşamış Qul Nəsimi olduğunu bildirib yazır: "Görkəmli nəsimişünas C.Qəhrəmanov yazdığı kimi, İ.Nəsiminin XVII

məlum epizodun yer aldığı "Ağrımaz" şeyri sayıla bilər. Bu şeyrin Nəsimiyə aid olmadığı çoxdan sübuta yetirilmişdir.. "Ağrımaz" qəzəli, eləcə də aşağıdakı zəif misralar Nəsimiyə aid edilir:

*Yığıldı şeyxü şabilər ki,
yəni soyalar mənə,
Muradım bu idi həqdən,
irşidim mən bu gün kamə...*

*Soydılar pustimi aldım
qayıb oldum ol zaman,
Kimse bilməz bu rümu-
zi, həqlə sərdar idim.*

Burdakı 2-ci beyt Nəsimi haqqında bir rəvayətdən qaynaqlanır. Həmin rəvayətə görə, Nəsiminin dərisi soyulduqdan sonra şəhid şairin Hələb şəhərinin 12 qapısından eyni zamanda çıxdığını görmüşlər. Bu rəvayətə bağlı tanınmış Türkiyə ədəbiyyatşünası Əhməd Kabaklı yazır: "Bu üzədən Nəsiminin gömüldüyü yer yoxdur" deyirlər.

Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, Nəsiminin həyatı ilə bağlı son dövrdə aparılan və tarixi qaynaqlara söykənən ciddi araşdırmalar əqidesi, amalı yolumda şəhid düşən şairimizin dünyasını dəyişməsi məsələsinə tam aydınlıq gətirmişdir. Belə ki, orta əsr qaynaqlarında Nəsiminin faciəli ölümü ilə bağlı verilən bilgilər sübut edir ki, fədaکار şair heç də bir vaxtlar qeyd olunduğu kimi, şəriət xadimlərinin firvası ilə qətlə yetirilməmişdir, əksinə, Misir sultanı Şeyx əl-Müəyyəd buyruğu ilə əvvəl dar ağacından asılmış, sonra isə nəşinin dərisi soyularaq qollarından biri şairə rəğbət besləyən qonşu bölgənin yerli hakimlərindən olan Əli bəy Zülqədərə, digəri isə onun qardaşı Nəsrəddinə göndərilmişdir" (səh.39-40).

Göründüyü kimi, akademik Möhsün Nağısoylu İ.Nəsimi əsərlərinin nəşri sahəsində olan problemlərdən söz açarkən, yol verilmiş nöqsanların, yanlışlıqların haradan qaynaqlanması kimi məsələlərə ətraflı şəkildə nüfuz edir ki, bütün bunlar da şairin gələcəkdə işiq üzü görəcək əsərlərinin ədə-

(Əvvəlki səh.5-də)

Güləbətin xalçasının buta ilə oxşar, eyni əlamətlər kəsb etməsi həm də güləbətin gəbəsinəki naxışların buta naxışları ilə oxşarlıq, eynilik təşkil etməsindədir. Deməli, güləbətin tikmə-bəzək sənətindəki rəmzi naxış-bəzəklər güləbətin gəbədə birbaşa rəmzi naxış elementlərinə çevrilir. Beləliklə, güləbətin tikmə növləri tədrici inkişaf yolu keçərək müxtəlif tikmə sənəti nümunələri vasitəsilə gerçəkləşir və gəlib sonda güləbətin naxış salma mədəniyyəti inciləri kimi güləbətin gəbədə tamamlanır.

Güləbətin işləmələr tikmə-toxuma sənəti kimi baftaçılıqda öz sintetik ifadəsini tapıb, güləbətin gəbədə isə artıq toxuma sənəti kimi son mərhələyə gedib çatır və bununla öz yerini xalçaçılığa təqdim etmiş olur. Əlbəttə, burada əsas məsələ güləbətin, bafta və buta naxışlarının simvolik mənalar daşımaları baxımından təkamülü ilə bağlıdır. Yeni güləbətin işləmələrdəki naxışlar bir tikmə-toxuma sənəti olmaqdan baş-

qa, həm də ilkin yazı-oxu kodları - rəmzi işarələr seçiyəsi daşıyırırsa, bu yazı-ışarə simvolları cılanalıb-təkmilləşib baftaçılıq peşəsində müəyyən irəliləyiş mərhələsinə gəlib çatdısa, güləbətin xalçada artıq öz işarəvi mahiyyətini naxışlar şəklində "gül açib danışmaq"la birbaşa düşüncələrə diqqət eləməyə başladı. Beləcə, güləbətin tikmə sənəti öz yaranışından öz bətnində gəzdirdiyi yaşatdığı gizli simvolları müxtəlif tikmə sənəti nümunələrində səpələdiyi kimi, bu yolla öz batini-ışarəvi mahiyyətini tikmə-toxuma sənəti növü olaraq baftaçılıqda bir qədər də qarışıq ifadə etməyə başladı, nəhayətde isə bu simvolik mənə dərəcəsini güləbətin gəbəsinin simasında buta naxışlarının ilkin hüceyrələri-rüşeymləri şəklində açıq-aşkar büruzə verdi.

Bu gün artıq bu naxışların işarə-simvollar kimi anlaşılması birmənalı olaraq qəbul olunur. Başqa sözlə, güləbətinin öz bətnində cümlətdiyi simvollar xalçaçılıq sənətində naxışsalma ənənəsi kimi öz bəhrəsini verdi və həmin bəhrənin biri də, əyani

nümunəsi də buta elementləri şəklində üzə çıxdı. Bunun bir mərhələsi "Baftaçı Şah Abbas" nağılından da gördüyümüz kimi, baftaçılıqda özünü göstərdisə, digər yekun nəticəsi də güləbətin gəbəsinin təmsalında xalçaçılıqda özünü təsdiqlədi.

Güləbətin tikmə sənətinin də, xalça toxuma ustalıqının da xalq arasında milli-mental ölçülərdən dəyərləndirilməsi məsələsi də maraqlıdır. Əvvəllər - XX əsrin sonlarına kimi valideynlər oğullarını evləndirmək niyyətinə düşəndə qız seçərkən evlərinə gəlin gətirəcəkləri qızın tikmə-toxuma sənətini bilmə məharətinə xüsusi diqqət verirdilər. "Filankəsin qızı yaxşı qızdır, əlindən bir inni-cinni qurtarmaz" deyərək həmin qızın yaxşı gəbə-palaz toxuduğunu, yaxşı corablar, jilet-jaket və s. hövə bildiyini tərif edirdilər və bu kimi əl qabiliyyətinə görə də onun "ev qızı" - yəni ailələri üçün layiqli gəlin olacağını düşünüb-söyləyirdilər. Bu milli-mental düşüncə tipi həm də özlüyündə onu işarələyir ki, burada qızlarımızın əl işləri ilə hörmə məharəti təqdir edilərkən, onların bu məqamda gülə-

bətin işləmələri növlərindən yaxşı baş çıxardığı məsələsinə nəzərdə tutar, toxuma ustalıqlarını öne çəkərkən isə bafta toxuma, cürbəcür xalça-gəbə çeşniləri, naxışları vura bilməkləri amil göz önündə canlandırıldı. Deməli, güləbətin tikmə sənəti ilə məşğul olmaq, bafta, xalı-xalça toxuya bilmək amil qızlarımızın ən yaxşı əl işləri kimi təqdir edilməklə yanaşı həm də onların gələcəkdə övladlarına gözəl, yarlı-yarışıqlı ev xanımı (digər folklor deyimi ilə nişanlı-buta) olacaqları zənn edilmişdir. Qızlarımızın verilən bu milli - mental dəyər ölçüsü həm də onların valideynlərinin gözündə övladları üçün gələcək nişanlı, buta seçilmələrində başlıca rol oynayırdı. Bu prizmadan diqqət çəkəndə, güləbətin, bafta toxuma, gəbə (güləbətin gəbə və s.)toxumaq sənətinin özünün də bilavasitə butalanma prosesində gerçək rol oynadığı üzə çıxır və bu cəhət bir daha gül- güləbətin-gülbuta-buta elementlərinin bir-birlərlə gerçək həyat həqiqəti olaraq birbaşa bağlılıqlarını açıb göstərir. Mən Güney Azərbaycanda olarkən orada yaşayan soydaşlarımı-

za bu adət-ənənədən söz açırdıqda, onlardan da o tayda yaşayan azərbaycanlılar arasında da qızlarımızın əl işləri bacarıqlarının - tikmə, toxuma məharətlərinin olmasının yüksək dəyərləndirildiklərinin və qız bəyənəmə amilində mühüm rol oynadığının təsdiqini eşitdim.

Buradan həm də o qənaət hasil olar ki, tikmə-toxuma sənətilə məşğul olan qızlarımız həmin bəzək işləmələrə, toxuduqları gəbənin güllərinə-naxışlarına bir ideya-simvol vasitəsi (hətta məktub) kimi yanaşmış, oradakı bəzək və haşiyələrə, naxışlara öz ürəklərinin arzusunu köçürməklə simvolik məzmun çaları daşıyan işarələr yaratmışlar. Buta naxışları da elə bu ideya və arzusunun təsvir-kod şəklindəki bir təəcəssümüdür. Buta isə canlı həyatın daşıyan məhvəridir, butadan kənarda həyat yoxdur, buta naxışlarının ifadəsi isə canlı həyatın inikası olaraq tikmə və toxuma sənəti nümunələrimizə köçürülmüşdür.

(Ardı var)

XX əsrin ən dəhşətli cinayəti

Azərbaycanlılar XX əsrdə bir neçə dəfə etnik əlamətlərə görə həyata keçirilən kütləvi soyqırımına məruz qalmışdır. Bu soyqırımları ötno-yüzcilliyin əvvəllərindən başlayaraq Rusiya imperiyasının himayədarlığı sayəsində Azərbaycanın müxtəlif yerlərində, xüsusən Dağlıq Qarabağda, Bakıda, Gəncədə məskunlaşan və az sonra həmin torpaqlarda öz dövlətlərini qurmaq fikrinə düşən erməni millətçiləri törətmişlər.

Ermənilər bütün XX əsr boyu müxtəlif formalarda Azərbaycan xalqına qarşı soyqırımı siyasətini davam etdirmişdir. Kütləvi insan qırğınları, şəhər və kəndlərin yerlə-yeksan edilməsi, maddi mədəniyyət abidələrinin dağıdılması, milli genofondumuzun məhvi ilə müşayiət olunan bu cinayətlər mahiyyət etibarilə müstə-

qil Azərbaycan Respublikasına qarşı elan edilməmiş müharibəyə gətirib çıxarmışdır.

1813-cü və 1828-ci illərdə imzalanmış Gülistan və Türkmənçay müqavilələri Azərbaycan xalqının parçalanmasının, tarixi torpaqlarımızın bölünməsinin əsasını qoydu. Azərbaycan xalqının bu milli faciəsinin davamı kimi torpaqlarımızın zəbti başlandı. Bu siyasətin nəticəsində ermənilərin kütləvi surətdə Azərbaycan torpaqlarına köçürülməsi həyata keçirildi. Soyqırımı Azərbaycan torpaqlarının işğalının ayrılmaz bir hissəsinə çevrildi.

İrəvan, Naxçıvan və Qarabağ xanlıqlarının ərazilərində məskunlaşdırılan ermənilər orada yaşayan azərbaycanlılarla müqayisədə azlıq təşkil etmələrinə baxmayaraq, öz havadarlarının himayəsi altında "Erməni vilayəti" adlandırılan inzibati bölgünün

yaradılmasına nail oldular. Belə sünii ərazi bölgüsü ilə əslində, azərbaycanlıların öz torpaqlarından qovulması və məhv edilməsi siyasətinin bünövrəsi qoyuldu. "Böyük Ermənistan" xülyasından ruhlanan erməni qəsbkarları 1905-1907-ci illərdə azərbaycanlılara qarşı açıq şəkildə genişmiqyaslı qanlı aksiyalar həyata keçirdilər.

Birinci Dünya müharibəsindən, Rusiyada baş vermiş 1917-ci il fevral və oktyabr çevrilişlərindən məharətlə istifadə edən ermənilər öz iddialarını bolşevik bayrağı altında reallaşdırmağa nail oldular. 1918-ci ilin mart ayından etibarən əksinqıləbcə ünsürlərlə mübarizə şüarı altında Bakı kommunası tərəfindən ümumən Bakı quberniyasını azərbaycanlılardan təmizləmək məqsədilə mənfur bir planı gerçəkləşdirmək mümkün oldu. Həmin günlərdə törədilmiş xina-

yətlər xalqımızın yaddaşına həkk edildi. 1918-ci il mart ayının 31-i tarixə azərbaycanlıların soyqırımı günü kimi yazıldı. Bu hadisələrdən düz 80 il sonra 1998-ci il martın 31-də ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin "Azərbaycanlıların soyqırımı haqqında" fərmanı ilə törədilmiş cinayətlərə ilk dəfə siyasi qiymət verildi.

Əsrin sonlarında ortaya atılan Dağlıq Qarabağ konfliktinin ilkin mərhələsində yüz minlərlə azərbaycanlının öz tarixi torpaqlarından qovulmasına nail olundu. 1990-cı ilin yanvarında Bakıya Sovet qoşunlarını yeridilməsi, törədilən qırğınlar ermənilərin mənfur siyasətinin məntiqi nəticəsi idi.

1992-ci il fevralın 26-da ermənilər Xocalı şəhərinin əhalisinə misli görünməyən divan tutdular. Tariximizə Xocalı soyqırımı kimi həkk olunan

bu qanlı faciə yüzlərlə azərbaycanlının məhv edilməsi, əsir alınması, şəhərin yerlə-yeksan edilməsi ilə nəticələndi.

Əsrin ən dəhşətli cinayətlərindən biri olan Xocalı faciəsində bütün bir yaşayış məntəqəsi tamamilə yox edilmiş, 613 nəfər dinc əhali, onlardan 63 nəfər azyaşlı uşaq, 106 nəfər qadın vəhşicəsinə öldürülmüş, 497 nəfər şikəst olmuş, 1275 nəfər sakini əsir götürülmüşdür.

Bu faciə heç zaman unudulmamalı, yaddan çıxarmamalıdır. Xüsusən yetişməkdə olan gənc nəsil ayıq-sayıq olmalı, dostunu düşməninə ayırmağı bacarmalı, xalqının başına gətirilən müsibətlərin qisasını almaq üçün mübarizəyə hazır olmalıdır.

Qarı düşməni onu bilsin ki, qisas qiyamətə qalmaqdadır!

İnqilab QULİYEV,
Cəbrayıl rayon qeydiyyat şöbəsinin rəisi

Ağrı-acımızın ünvanı - "Mən Xocalıyam!"

Xocalı faciəsi XX əsrin ən dəhşətli qətlimi kimi hər kəsin sinirlərini silkələdi. Sağalmaz sinə dağı kimi hər bir soydaşımızın köksündə Xocalı ağrısı kök saldı. Əlinə qələm alan hər mirzə, hər söz sahibi bu faciənin ağrı-acısını ifadə etməyə çalışdı. Elxan Tufan (Baxşəliyev Elxan Zülfiqar oğlu) da özünəməxsus tərzdə bu müsibəti "Xocalıyam" şeirində qələmə aldı, hər bir vətəndaşımızın duyğusu kimi, ağrı-acımızın ünvanı kimi baxın "Baxın, mən Xocalıyam" dedi:

*Sinəmdə güllə yeri,
Ürəyimdə qəlpələr,
Bir səngərim, qalayam.
Qəhrəman oğulların
Məkanı ünvanlıyam,*

Baxın, mən Xocalıyam, - deyər car çəkib, fəğan qopartdı. Xocalını özünün timsalında təşxisləndirməklə əslində həm də bir ümumiləşdirmə apardı, Xocalının hər birimizin olduğunu, Xocalı faciəsinin hər birimizin yaramız olduğunu və həmçinin Xocalının bir Vətən ünvanı - Azərbaycan torpağı olduğunu açıq göstərdi.

"Sinəmdə güllə yeri, ürəyimdə qəlpələr olan bir səngərim, bir qalayam" deməklə insan və torpaq (vətən) amilini bir arada birləşdirən, vəhdətdə götürən müəllif bununla demək istəyir ki, Xocalıya açılan atəş onun torpağında güllələrə, qəlpələrə hədəf olan bir səngər, qala timsallı vətən torpağını - Xocalını yerlə-yeksan etdi. Və eyni zamanda bu güllələr, qəlpələr Qəhrəman oğulların məkanı ünvanlı olan Xocalıların, xocalı sakinlərinin sinəsindən, ürəyindən keçib, hər biri bir istehkam-səngər, qürur qalası olan igidlərimizin ömrünə deydi. Ona görə də E. Tufan torpağın - Xocalının dililə davam edib deyir ki:

*Yüzlərlə şəhid verdim,
Yüz yerə bölünmüşəm,
Şəhidlərlə ölmüşəm.
Güllələr yağışından
Sinəmdə qəlpə bitib,
Qəlbim didim-didimdir,
Baxın, mən Xocalıyam.*

Bu ifadələrlə müəllif "Xocalıyam" deyib təşxisləndirdiyi vətən torpağının dilindən bəyan edir ki, Xocalı deyildikdə onun qoynunda yaşayan insanlarından - "güllələr yağışından sinəsində qəlpələr bitib, qəlb didim-didim olan" Xocalılardan söhbət gedir ki, onlar vətəni-torpağı qarışıq düşməne əsir düşüb şəhid oldular.

*Bir gecənin içində
Yandım odlar içində,
Düşməni aman vermədi,
Mərmə yağır üstümə.
Köksüm paramparçadı,
Sancın sinəm üstünə
Azərbaycan bayrağın,
Məlhəm olsun yarama,
Baxın, mən Xocalıyam,
Baxın, mən Xocalıyam!!!*

1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən o məşum gecənin içində "düşməni aman vermədi və odlar içində yandım" deyir. Və amansız düşmənin atdığı mərmilərdən paramparça olan ürəyimin yarasına məlhəm kimi Azərbaycan bayrağını sancın deyən Elxan Tufan bununla bir daha sonluq olaraq bəyan edir ki, bu şəhid yurdun şəhid övladlarının məlhəmi həmin torpaqlarda yenedən üçrəngli Azərbaycan bayrağının dalğalanmasıdır. Qoy

Xocalı torpağında Azərbaycan bayrağı ucalsın: "Baxın, mən Xocalıyam!" deyən, şəhidlərimizin ruhları bax onda dinclik tapacaq və haqq-ədalət də onda öz yerini alacaqdır! Şeirdən doğan yekun ideya da bunu deyir!

Elxan Tufan bu gün dünyaya gələn körpələrin dilindən yazır:

*Dünyaya gəlmirik dərdə bürünək,
Bizə saxlamayın Qarabağ dərdin.
Yüz illərdən qalan dərdi biz çəkək?
Bizə saxlamayın Qarabağ dərdin.*

Bu sözlər əslində müəllifin uşaqların dilindən ifadə elədiyi sülhə çağırışıdır. Çünki uşaq dünyası məsum, günahsız, pak olur. Dünyanı uşaq gözləri ilə məsumanə şəkildə seyr edir. Buna görə də uşaqlar dünyanın dərdlərindən-qayğılarından xəbərsiz böyüyürlər. Adətən dərdi, qəm-qüssəni, qayğını yaşlılar, böyüklər çəkirlər. Amma indi elə bir mürəkəb ictimai-siyasi dövrə gəlib düşmüşük ki, uşaqlar gözlərini açıb özlərini dərdin-əndişənin mənğənəsində sıxılan-boğulan görürlər. Bu səbəbdendir ki, Elxan şeirin sonunu müəyyən mənada üsyankar bir əhvalla tamamlayır:

*Doğulub bələkdə ölməyə gəlmir,
Bu zülmü, bu dərdi görməyə gəlmir,
Adamın dünyaya gəlməyi gəlmir,
Bizə saxlamayın Qarabağ dərdin.*

Müharibə azmı uşaqları elə doğulduğu bələkdə öldürməyib? Azmı uşaqlara yaşından yekə, baxından ağır dərd-zülm çəkəndirməyib? Bu üzəndə də şair "adamın dünyaya gəlməyi gəlmir" deyir körpələrin dilindən. Çünki körpələrdən paramparça olan ürəyimin dünyaya gəlir ki, hamı kimi qayğısız, şən, bəxtəvər uşaqılıq çağları keçirsin. Odur ki, E.Tufan bu qayğısız uşaqılıq əllərindən alan mələk donlu iblisləri aradan götürməyi tövsiyə edir: *İblislər oynayır mələk donunda,
Qırın düşməni, için qanın da.*

*Gedin şəhid olun vətən yolunda,
Bizə saxlamayın Qarabağ dərdin.*

Ona görə belə deyir ki, Qarabağ dərdini bizim başımıza mələk donlu iblislər açıblar. Ona görə də o düşmənləri qırıb məhv edin, həttə bu yolda candan keçib şəhid olun ki, gələcək nəsillərə Qarabağ dərdi çəkmək qalmasın.

*Basdırın torpağa, basdırın dərin,
Düşməne göstərin olduğu yerin.
Qisas günü ya öldürün, ya ölün,
Bizə saxlamayın Qarabağ dərdin.*

Ölkəmizin dincliyini pozan, uşaqlarımızın uşaqılıq dünyasını əllərindən alan düşmənlərimizə hər bə-hədə göstərib yerlərində oturmağımızı bəyan edir bu misralar. Çünki Qarabağ müharibəsi ölkəmizin ərazi bütövlüyünə edilən qesddir, çünki Qarabağ müharibəsi on minlərlə soydaşlarımızın doğma yurd-yuvasından perik düşüb vətənsiz qalması və qürbət-də can verməsi deməkdir, çünki Qarabağ müharibəsi Xocalı, Qaradağlı, Malıbəyli, Meşəli, Daşaltı kimi ağır faciələrimiz deməkdir, vətən övladlarının həyatdan nakam getməsi, sağlamlıqlarını itirib şikəst, əlil olması deməkdir və s.

Bax bütün bu kimi dərd, müsibət, əndişə-qayğı - hamısı Qarabağ dərdi adı altında Elxan Tufanın qələmində ümumiləşdirilib. Elə şeirdən çıxan ibrətamiz qənaət də ondan ibarətdir ki, belə ağır bir dərdin çarəsini qilməliyiq, bizim düşdüyümüz bu ağır vətənsizlik əzabından özümüzü xilas etməklə həm də gələcəyimizin xoşbəxtliyinə təminat vermiş oluruq. Uşaqlar isə millətin gələcəyi deməkdirsə, onda bu gələcəyimiz olan uşaqlarımızı da dərdə qurtarmaqla bütövlükdə özümüzün xoşbəxtliyimizə rəvac vermiş oluruq. Gəlin dərdimizi gələcəyimizə - uşaqlarımıza saxlamayaq ki, özümüzə firavan yaşayışımız olan xoşbəxt gələcək gülsün!

ŞAKİR

Şakir ALBALIYEV

*Hansı dağam ürəyində,
ay ana?!*

*İxtiyar yaşında
Əlimdə kitab
Başıma "dəfə-daraq açıb"
Dayanmışam qarşında.
Gözlərin baxır mana,
Fikrin bəs hayana
baxır, ay ana?
Nə düşünürsən?
Düşünürsən ki,
yəqin bir dağam,
qabağımı kəsib
Dayanmışam heykəl kimi.
Hansı dağam ürəyində, ay ana,
Anısdıra bilmirəm.
Ağzın düşmüş xəyalını
danışdıra bilmirəm.
Hansı dağın heykəliyəm?
Qırclar dağı?..
Ağrı dağı?..
Əzəmətli bir dağ kimi,
Qayım-qədim arxa kimi -
Dayağ kimi
Durmuşam qarşında?
Mənə baxıb qürurundan
söylə görüm
Qəlbim dağa dönürmü?
Bu cür uca dağamımı?
Ya var ikən yoxamımı?
Yoxsa oğlun
50-sini gəridə qoyub,
Arzusuna-muradına yetməmiş,
Həyatdan kam almamış
Nakam ömürlü
Baxtikəm şəhid kimi
diri-diri qabağında ölmürmü?..
Sinəni odlayan
diri göz dağtıyam,
Ürəyini qubarladan
könlül dustağtıyam.
Bir arzusunun için-için
yanıb-əriyən cızdağtıyam...
Ellərin ziyarət yeriydim,
Ocağıydım - piriydim.
Zəmanənin ağır çilləsinə
düşdü taleyim.
Qaldım ağırlıq altında,
qalxa bilmədim,
Çillədən çıxma bilmədim.
Ağırlıqlar çəka-çəka
ağırlıqlara-əzablara qatlandım,
atdan düşdüm,
Amma bir də atlandım,
Bu dağdan o dağ oldum-
Ağrı dağı oldum:
Ellərin gözündə
başı ərşə dayanan
uca bir Ağrı dağı;
Anamın gözündə
taleyi əzabla dolu
dərd şələli
Ağrı yük- ağrı dağı!..*

Dəm qazından qorunmaq mümkündür

Son illər informasiya mübadiləsinin tempinin artması dünyada və o cümlədən, Respublikamızda baş verən hadisələrin haqqında məlumatların əldə edilməsi, paylaşılması auditoriyasını xeyli genişləndirmişdir. Baş verən hər hansı qəza, təbii fəlakət kimi hadisələr də siyasi məlumatlar kimi anında ötürülür, yayılır. Bu səbəbdən də bəzən sanki bu və ya digər hadisələrin intensivləşməsi əvvəlki illərə nəzərən çox dəfə artması kimi qəbul olunur. Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Dövlət Yanrın Nəzarəti Xidməti apardığı statistikalarda yanrın hadisələrinin sayının, bu hadisələrdəki insan tələfatının, dəyən maddi ziyanların uçotunda heç də göstəricilərin pisləşməsinin şahidi olmur. Sanki hər səhədə bədbəxt hadisələrin, arzuolunmaz halların sayının artması görüntüsü məhz internetin inkişafı, məlumatlar mübadiləsinin sürətlənməsi, cəmiyyət üzvlərinin həssaslığının artması ilə əlaqədardır.

Narahat doğurucu hadisələrdən biri də dem qazından zəhərlənmələrin və bunun nəticəsində ölüm hadisələrinin sayının çoxalmasıdır. Bir nəfər belə Azərbaycan vətəndaşının yaxud Azərbaycan Respublikası ərazisində dem qazından zəhərlənərək ölen əcnəbinin olması faktı özü-özlüyündə bir faciədir. Dəm qazı ən sadə başa düşüləcək dildə təbii qazın və digər yanacaq növlərinin (odun, kömür və s.) natamam yanması səbəbindən ayrılaraq qarışıq qazın təneffüs orqanlarına düşməsindən zəhərlənməyə və ölməyə səbəb olur. Bəs tam yanmamaya səbəb nədir, ayrılan qarışıq zəhərləyici qaz kütləsi niyə yanma mənbəyindən xüsusi quraşdırılmış şaxta boru ilə kənarlaşdırıla bilmir?! Dururdanmı, dem qazından tam müdafiə olunmaq mümkündür deyil?!

Dövlət Yanrın Nəzarəti Xidməti olaraq, birmənalı aşağıdakı tövsiyələrə əməl olunarsa, bu öldürücü qazdan qorunmaq mümkündür:

*Heç bir halda qeyri-standart işlədiciyə istifadə olunmamalıdır;

*Standart işlədiciyə iş prinsiplərinə əməl olunmalı, onların funksional quruluşuna müdaxilə edilməməlidir;

*Hər hansı nasazlıq aşkarlanarsa, ixtisaslaşdırılmış müəssisəyə, professional ustaya müraciət olunmalıdır;

*Su qızdırıcıları - binaların qızdırılması üçün istifadə olunan Rusiya, İran, Avropa istehsalı olan, xalq arasında pyatiminutka? "kolonka", "kombi", "ariston" və sairə kimi adlandırılan hər bir qızdırıcı aparatın

qazla təminatı sertifikatla uyğun boru ilə təmin olunmalı, yanmış qazların çıxışı sərbəst, standart, tələb olunan ölçülərə müvafiq qaydada qurulmalı - montaj olunmalıdır;

işlənmiş qazların kənarlaşdırılması üçün nəzərdə tutulan şaxta - baca sistemləri mütəmadi qaydada qurum, kənar predmet və sairədən təmizlənməlidir, tutacaq kənar əşya, hər hansı səbəb yolverilməzdir;

Heç bir halda qaz işlədiciyi bilavasitə düşün qəbul edildiyi otağa qoyulmamalıdır, qaz işlədiciyi açıq məkanda qoyulmalıdır, duş və işlədiciyin bir məkanda olması yolverilməzdir! Əgər bu vacib tələbi pozmuşunuzsa, əməl edə bilməmişinizsə, duş olan otaqda hökmən nəfəslik - kiçik ölçülü pəncərə, otağın qapısında isə kiçik diametrlili dəliklər olmalıdır. Nəfəslik vardır və qapalıdırsa, bunun Sizin təhlükəsiz duş qəbulunuza faydası olmayacaq, nəfəslik açıq olmalıdır ki, dem qazı ayrılması varsa, o qazlar hermetik qapalı mühitdə çox toplanıb ölüm gətirəcək həddə çatı bilməsin, nəfəslik açıq olmalıdır; Fərdi qaydada su qızdırıcısı ilə təmin olunan ev və mənzillərdə şəxsən evdə tək olması zamanı duş qəbul etməsi tövsiyə olunmur, çünki, dem qazından zəhərlənmə baş verəcəyi halda zərərçəkənin xilas olması üçün kənar şəxsən və ya şəxslərin köməyi zəruridir;

Evdə, mənzildə tək olduğunuzda, duş qəbulundan vaxt keçin, bunu evdə kiminsə olacağı vaxta salın;

Evdə iki nəfərsinizsə, birinin duş qəbuluna ikincinin köməyi qaçılmazdırsa, hər ikisinin eyni vaxtda duş qəbulu otağında olması da yolverilməz hal hesab olunur, belə situasiyalarda da duşdan kənar şəxsən olması və onun duş otağındakıların halına nəzarət etməsi vacibdir.

Tövsiyələrimiz qəribə səslənsə də çoxillik fəaliyyətimizdə və təcrübəmizdə təəssüf ki, çox sayda belə bədbəxt hadisələrin şahidi olmuşuq və bu tövsiyələrə əməl etməmənin həyatlar bahasına başa gəlməsi halları yetərincə baş vermişdir;

Evində fərdi qaydada su qızdırıcısı sistemindən istifadə edən varsa, evdəkilər tərəfindən mütəmadi olaraq duş qəbul edən - suyun yox, məhz duş qəbul edən səsini eşitməklə onun vəziyyətinin yoxlanılması vacibdir. Dəm qazından zəhərlənən meyxosçasına huşunu itirir., duş əvvəlki qaydada axan suya xas olan səsi verməklə axmaqda davam edir, zərərçəkən daha çox bu mühitdə öldürücü qazla təneffüs edir, qanda zəhərli maddələrin miqdarı artır, krizis güclənir, təəssüflər olsun ki, ölüm hadisəsi baş verir. Zəhərlənmənin ilk anlarında hadisənin aşkarlanması, zərərçəkənin dərhal təmiz havaya çıxardılması və vəziyyətdən asılı olaraq ilkin tədbirlərin görülməsi zamanı təhlükə aradan qaldırılmalıdır;

*Heç bir halda mətbəx qaz plitə - sobalarından mənzilin qızdırılması üçün istifadə etməyin;

*Qaz plitələrini nəzarətsiz qoymayın, üstündəki qaynayana kimi, çimim çıxım, yaxud çörək alım gəlim deyərək işlək halda qaz plitəsini buraxıb mətbəxi tərk etməyin;

*Mətbəx qaz plitələrinin üstündəki hava sorucu (aspirator) sisteminin müstəsna əhəmiyyəti olduğunu unutmayın, hər zaman plitəni alışdırırsınızsa hava sorucunu da dərhal qoşun! Bu sizi həm qoxudan, həm ayrılan buxarlardan, ən vacibi həm də ayrılan zəhərli maddələrdən - dem qazı tərkibli ayrıntılardan qoruyur!

Hörmətli həmvətənlərimiz! Qazla, elektriklə, odla ehtiyatlı olun, məişətimizin və sivilizasiyamızın ayrılmaz tərkib hissəsinə çevrilmiş olan bu enerji daşıyıcıları onlarla düzgün rəftar etmədikdə qatılə çevrilir, amansızlıqla öldürə bilər.

Dövlət Yanrın Nəzarəti Xidməti. 07 fevral 2020-ci il

Xatirəsi ürəklərdə yaşayacaqdır

Cəbrayıl rayon ictimaiyyətinə itki üz vermişdir. Uzun müddət müxtəlif vəzifələrdə fəaliyyət göstərmiş Babayev Məhərrəm Alxan oğlu 12 fevral 2020-ci ildə 72 yaşında Sumqayıt şəhərində vəfat etmişdir.

Məhərrəm Babayev 7 noyabr 1948-ci ildə Hacılı kəndində anadan olub. 1956-cı ilin sentyabr ayında Hacılı kənd 8 illik məktəbin I -ci sinfinə qəbul olub, 1964-cü ildə həmin məktəbi bitirib. Daha sonra M.Qorki adına Cəbrayıl şəhər məktəbində orta təhsil alıb. 1967-ci ildə H.Zərdabi adına Gəncə Dövlət Pedaqoji İnstitutuna daxil olub. 1971-ci ildə institutun ibtidai təhsilin pedaqogikası və metodikası fakültəsini bitirib.

1971-ci ildə Xələfli stansiyasındakı 8-illik məktəbə dərslər müdiri təyin edilən Məhərrəm Babayev 1972-1973-cü illərdə Murmansk və Minsk şəhərlərində hərbi xidmətdə olub. 1973-1975-ci illərdə Hovuslu, 1975-1987-ci illərdə isə Kavdar kənd 8-illik məktəblərində müəllim işləmişdir.

Məhərrəm müəllimin işgüzarlığı və təşkilatçılıq qabiliyyəti nəzərə alınaraq 1987-ci ildə Hacılı kənd XDS İcraiyə Komitəsinə katib seçilib. 1992-ci ildə Cəbrayıl rayon İcra Hakimiyyəti başçısının

Hacılı kənd İnzibati Ərazi Dairəsi üzrə nümayəndəliyinə müavin, 2007-ci ildə isə ərazi nümayəndəsi təyin olunur. 2014-cü ilin fevralından isə həmin vəzifədən təqaüdə çıxmışdır.

Məhərrəm Alxanoğlu həm də Qarabağ müharibəsi veteranı idi. Gözəl ailə başçısı idi. 3 övlad tərbiyə etmişdir. Natiq, Samirə və Aşaf.

Məsul vəzifələrdə çalışmış, ictimaiyyətə bir insan kimi Məhərrəm Babayev ürəklərdə özündən sonra dərin və silinməz izlər qoyub getdi. Onun işıqlı və əziz xatirəsi doğmalarının və rayon ictimaiyyətinin xatirəsində daimi yaşayacaqdır.

Allah rəhmət eləsin!

Cəbrayıl Rayon İcra Hakimiyyəti, YAP rayon təşkilatı və "Xudafərin" qəzeti

Vətəndaşların nəzərinə!

Azərbaycan Respublikasının daxili işlər naziri, general-polkovnik Vilayət Eyvazov 2020-ci il fevral ayının 29-da saat 10:00-da Şirvan, Sabirabad, Salyan, Neftçala, Hacıqabul, Biləsuvar, Cəbrayıl, İmişli, Zərdab və Saatlı şəhər və rayonlarının sakinlərini Şirvan şəhər Polis Şöbəsinə qəbul edəcəkdir.

Vətəndaşlar daxili işlər orqanları əməkdaşlarının fəaliyyətinə və Daxili İşlər Nazirliyinin səlahiyyətlərinə aid məsələlərlə bağlı Cəbrayıl rayon Polis Şöbəsinə müraciət etməklə qəbula yazıla bilərlər.

Qəbula gələnlər şəxsiyyət vəsiqəsini təqdim etməlidirlər.

CƏBRAYIL RAYON POLİS ŞÖBƏSİ

Cəbrayıl RİH, YAP rayon təşkilatı və "Xudafərin" qəzeti

Fuad Əsədov adına Quycaq kənd tam orta məktəbin direktoru Natiq Mirzəyevə, atası

Mirzəyev Bayram Xudamurad oğlunun və həyat yoldaşı

Mirzəyeva Gülşən Həsən qızının

vəfatlarından kədərli vəziyyətlərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Allah rəhmət eləsin!

Cəbrayıl RİH, YAP rayon təşkilatı və "Xudafərin" qəzeti

Ağayarov Vladimir Mürsüd oğlu, Səfərova Rəfiqə Balay qızı, Məmmədov Vəli Süleyman oğlu, Lətifova Nisə Əziz qızı, İsayev Şirvan Mütəllib oğlu, Hüseynov Qulu Xankişi oğlu, Rüstəmov Murad Ələmşad oğlu, Novruzova Səltənət Vəli qızı və Mehdiyev Rüstəm Hüseyn oğlunun vəfatlarından kədərli vəziyyətlərini bildirir və ailə üzvlərinə dərin hüznə başsağlığı verir.

Allah rəhmət eləsin!

Zibilxanaların, kol-kosun yandırılmasının qarşısı alınmalıdır!

Fövqəladə Hallar Nazirliyinin "112" qaynar xəttinə hardasa zibilxanaların, kol-kosun yanması ilə bağlı hər gün məlumat daxil olur. Yaşayış evlərində, iri ticarət müəssisələrində, zavodlarda və digər böyük obyektlərdə baş verən yanğınlar insanların həyatını təhlükəyə salır, zibilxanaların, kol-kosun yanması çoxlarına əhəmiyyət-siz görünür.

Əslində isə hər bir yanğın fəvqəladə hadisədir. Yanğının böyüyü, kiçiyi yoxdur. Çünki çox vaxt böyük yanğınlar kiçik yanğınlardan törəyir. Əgər yol kənarında kol-kos yanaraq meşəyə keçirsə və yüzlərlə hektar meşə sahəsi məhv olursa, yaxud biçilmiş, məhsulu yığılmış taxıl sahəsi yandırılırsa və bu yanğın ot tayasına, evə keçirsə və ekologiyaya ziyan dəyirsə, buna əhəmiyyətsiz yanğın demək olmaz.

Fövqəladə Hallar Nazirliyində "112" qaynar xəttinə daxil olan hər bir məlumata, o cümlədən yanğın hadisəsinə

fövqəladə hadisə kimi çox önəm verilir. Yanğın haqqında məlumat daxil olan kimi dərhal Dövlət Yanğından Mühafizə Xidmətinin hadisəyə ən yaxın məsafədə yerləşən yanğın hissəsi məlumatlandırılır. Həyəcan signalını hər saniyə hazır vəziyyətdə gözləyən əməkdaşlar heç bir dəqiqə keçməmişdə yerinə yollanırlar. Yanğının həcmi kiçik olsa da vaxt itirilir, əmək, yanacaq sərf olunur, dövlət vəsaiti xərclənir. Biz hələ hər yanğından sonra yanğın avtomobilinin yenidən su ilə doldurulmasını, yuyulub təmizlənməsini, yanğın şlanqlarının qurudulmasına sərf olunan yanğınsöndürən əməyini demirik. Axı onlar bu enerjini, əməyi insanların səhlənkarlığı, bəzən də qəsdən yandırdığı zibilxanaların, qurumuş kol-kosun, biçilmiş taxıl sahələrinin söndürülməsinə deyil, digər baş verən yanğınlardan söndürülməsinə sərf edə bilərlər.

Göründüyü kimi məişət tullantılarının, qurumuş kol-kosun, biçilmiş taxıl sahələrinin yandırılması yolverilməzdir və

bu kimi yanğınlardan onun törədəcəyi fəsadları bilməməlikdən, yaxud da bilərəkdən törədilir.

Əkin sahələrinin yandırılması, həmçinin nəticə etibarilə kənd təsərrüfatına yararlı torpaq sahələrinin üst münbit qatının korlanmasına, əkin yerlərində torpaqların qida maddələri balansının pozulmasına gətirir. Həmçinin, əkin sahələrinin, qurumuş kol-kosun yandırılması yaxınlıqda yerləşən digər sahələrdə, yaşayış məntəqələrində və meşə ərazilərində yanğın təhlükəsi yaratmaqla yanaşı, mühəndis kommunikasiya sistemlərinin sıradan çıxmasına səbəb olur. O cümlədən mazut gölməçələrinin də yandırılması ekologiyanın çirklənməsinə, insanların sağlamlığına təsir edir. Odur ki, əhali və yerli özünüdarəetmə orqanları arasında bu istiqamətdə mütəmadi qaydada maarifləndirmə və təbliğat işlərinin aparılması, bu cür yanğınlardan qarşısı alınmalıdır.

FHN DYNX-nin Yanğına Qarşı Təbliğat Şöbəsi

Qəzet Ədliyyə Nazirliyində qeydə alınıb.

H/h:55233080000

kod: 200888

VÖEN: 9900003611

M/h: 013010001031

Kapitalbankın Cəbrayıl filialı

VÖEN: 8200035441

Ünvan: AZ 1073, Bakı şəh.,

Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə

"Azərbaycan" nəşriyyatı.

Telefon: (051) 441-15-82

Baş redaktor:
Şakir Əlif oğlu
ALBALIYEV

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Materiallardakı faktların doğruluğuna müəlliflər cavabdehdir.

Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Qəzet "Açıq Səma" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib və "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib.
albaliyevshakir@gmail.com
albaliyevshakir@rambler.ru
Sifariş №: 500
Tiraj: 1300